Omgevingsvisie
Gemeente Zevenaar
2040

Concept versie augustus 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
Leeswijzer 3
Abstractieniveau 3
1. Een introductie 4
2. Opgaven Zevenaar richting 2040 5
3. De visie in bouwstenen 6
4. Uiterwaarden IJssel 19
5. Dorpen IJsselzone 21
6. Het Broek 23
7. Stedelijke zone 25
9. De Rijnstrangen 31
10. Dorpen Gelders Eiland 33
11. Uiterwaarden langs de Rijn 36
12. Hoe geven we als gemeente zelf uitvoering aan de omgevingsvisie 39

CONCEPT

Voorwoord

Voor u ligt de Omgevingsvisie van de gemeente Zevenaar .....

Hoe willen we dat onze gemeente er over circa 20 jaar uitziet? Welke ontwikkelingen komen er op ons af? Waar willen we dan staan? Hoe zorgen we dat we dan nog steeds een aantrekkelijke leefomgeving hebben? Waar zijn we trots op en waar moeten we echt wat aan gaan doen? Hoe gaan we dat samen doen? Wie bepaalt of een idee een goed idee is? Hoe gaan we om met nieuwe initiatieven? Hoe zorgen we voor een duidelijke visie, zonder dat alles dichtgetimmerd is?

We streven met voorliggende visie naar een omgevingsvisie, die zowel uitnodigend is, inspireert en verbindt en tegelijkertijd duidelijk is over wat waar kan. Hiermee willen we richting geven aan ruimtelijke ontwikkelingen. Maar dan alleen waar goede kansen liggen om een bijdrage te leveren aan ambities zonder afbreuk te doen aan de eigen kwaliteiten en identiteit.
In de omgevingsvisie beschrijven wij de opgaven en ambities die wij in de gemeente willen realiseren. Voorbeelden kunnen zijn het verbeteren van mobiliteit, het behoud en ontwikkelen van een aantrekkelijk groen landschap of richting geven aan een woningbouwopgave. Ook grote actuele opgaven vanuit bijvoorbeeld het Klimaatakkoord en andere 'global goals' (doelen op wereldwijd niveau) krijgen een plek in de omgevingsvisie. Daarnaast wordt gekeken hoe keuzes in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan het realiseren van opgaven uit het sociaal domein. Een voorbeeld is meer ruimte voor beweging en ontspanning in de buitenruimte.

Het is belangrijk om aan te geven dat het combineren van verschillende ambities en belangen niet altijd en overal kan. We kunnen nooit overal en tegelijkertijd alle belangen 100 % bedienen: keuzes zijn noodzakelijk. De druk op de leefomgeving vraagt voortdurend om afweging van verschillende belangen die, vooral rond urgente en grote opgaven, kunnen botsen. Het is daarbij belangrijk dat we met elkaar vaststellen wat we belangrijk vinden, wat we graag willen beschermen, maar ook waar we ruimte zien voor nieuwe ontwikkelingen. Zo werken we samen aan een duurzame, veilige en gezonde gemeente waar het zowel nu als in de toekomst prettig is om te wonen, werken en te verblijven.

Leeswijzer

Een beknopte introductie van de gemeente Zevenaar treft u aan in hoofdstuk 1. In hoofdstuk 2 wordt kort aangegeven waar Zevenaar nu voor staat en wat de opgaven en kenmerken zijn van de gemeente Zevenaar in 2040. In hoofdstuk 3 gaan we vervolgens nader in op de vier bouwstenen. De visie voor de gemeente Zevenaar richting 2040 wordt beschreven aan de hand van de bouwstenen, zoals ook in regionaal beleid gehanteerd. In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen en de generiek toepasbare onderdelen per bouwsteen beschreven. In de hierna volgende hoofdstukken 4 tot en met 11 worden per deelgebied de bouwstenen verder uitgediept. De deelgebieden worden hierbij van noord naar zuid doorlopen.

Een belangrijk onderdeel van de omgevingsvisie vormt het landschapskader. Deze zijn in de deelgebieden verwerkt om te gebruiken bij het beoordelen of nieuwe initiatieven voldoende bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit. Hoe we de ambities en doelen van de omgevingsvisie willen uitvoeren, zal in een nog toe te voegen hoofdstuk 12 worden beschreven.

Waarom we een omgevingsvisie opstellen en hoe het proces van totstandkoming ervan is verlopen, hebben we beschreven in een los document.

Abstractieniveau

In deze omgevingsvisie kijken we, anders dan de voorheen geldende structuurvisies, vanuit een vrij hoog abstractieniveau naar de toekomst van Zevenaar. We kiezen daarmee niet voor een gedetailleerd eindbeeld, waarin nauwkeurig is geformuleerd wat wel en niet mag. De ervaring leert dat je snel vastloopt en onvoldoende flexibel bent om nieuwe ontwikkelingen tegemoet te kunnen treden.

Door de doelen die we nastreven op hoofdlijnen te beschrijven, kunnen initiatieven minder zwart-wit beoordeeld worden (het kan wel of kan niet). De inzet is er met name op gericht om plannen die in hoofdlijnen stroken met de gemeentelijke uitgangspunten verder te kunnen faciliteren richting concrete realisatie. Door te beoordelen op de vraag of initiatieven bijdragen aan de gestelde doelen uit de omgevingsvisie, ontstaat meer bewegingsruimte. Het zal er vaak van afhangen hoe je het initiatief wilt uitvoeren. Hoe we initiatieven zo kunnen inkleden dat ze bijdragen aan de verschillende doelen die we met elkaar hebben vastgesteld. We onderscheiden in deze omgevingsvisie 4 bouwstenen en 8 deelgebieden. Het hoge abstractieniveau leidt tot meer flexibiliteit, mogelijkheden voor maatwerk en creativiteit van initiatiefnemers.

CONCEPT

1. Een introductie

Identiteit Zevenaar

Door de strategische ligging kent het grondgebied van Zevenaar een zeer lange occupatiegeschiedenis waarbij de nog immer aanwezige sporen ver teruggaan in de tijd. Vanuit die basis heeft Zevenaar zich ontwikkeld tot wat het nu is: de centrumgemeente binnen de Liemers [1] met hierbinnen de stadskern Zevenaar. Gelegen binnen het oostelijk gedeelte van het Nederlandse Rivierenlandschap is Zevenaar door verschillende gemeentelijke herindelingen uitgegroeid tot de grootste gemeente van de Liemers met circa 46.000 inwoners. Het is een verstedelijkt gebied, dat nauw verbonden is met de stad Arnhem en na gereedkomen van de A15 ook met de stad Nijmegen. Ook is er een nadrukkelijke relatie met de direct aangrenzende regio Achterhoek. De gemeente kent 12 kernen:

Aerdt
Angerlo
Babberich
Giesbeek
Herwen
Lathum
Lobith
Oud-Zevenaar
Pannerden
Spijk
Tolkamer
Zevenaar

Zevenaar is .....
"Een blauwe ader in de groene metropool"

De gemeente Zevenaar heeft een aantrekkelijk en gevarieerd landschap dat door de eeuwen heen is gevormd door de invloed van de natuur, het water en de mens. De herinneringen aan de rijke geschiedenis, de kernkwaliteiten en de kenmerkende verschillen tussen de landschappen moeten bij ruimtelijke ontwikkelingen zo goed mogelijk behouden blijven en versterkt worden. *(bron: Koersdocument)*

In de stad Zevenaar komen allerlei voorzieningen en functies samen. Het is een bundeling van diverse woon- en werkstijlen, cultuur (museum, schouwburg, galeries, horeca, landgoederen), winkelcentra, voorzieningen (zwembad, ziekenhuis, (voortgezet) onderwijs) en allerlei andere centrumfuncties. Dit zorgt er voor dat de stad Zevenaar een centrale positie in de Liemers inneemt en ook in algemene zin steeds nadrukkelijker op de kaart komt te staan.

Deze waardevolle positie willen we behouden en waar mogelijk verder uitbouwen. Om dit te bereiken willen we nadrukkelijk ook de kracht van de regio hierbij benutten en waar mogelijk samenwerkingsverbanden aangaan. Niet alleen met omliggende gemeenten, maar ook met het naastgelegen Duitsland.

Juist de tegenstellingen tussen de stad Zevenaar en de kernen en het afwisselende landschap met haar functies zorgen voor de bijzondere identiteit. Dit maakt Zevenaar ook uniek. Het is dan ook belangrijk om deze diversiteit te behouden en verder te versterken. Daarbij is het van belang om de verschillende gebieden zo goed mogelijk met elkaar te verbinden, zodat er eenvoudig een uitwisseling tussen de verschillende gebieden kan plaatsvinden. Zo kunnen de kernen vanuit het oogpunt van leefbaarheid voor veel voorzieningen terugvallen op Zevenaar.

De identiteit van Zevenaar wordt mede bepaald door de kwaliteiten van de acht in deze visie te onderscheiden deelgebieden:

1. Uiterwaarden IJssel
2. Dorpen IJsselzone
3. Het Broek
4. Stedelijk zone
5. Dorpen Middengebied
6. De Rijnstrangen
7. Dorpen Gelders Eiland
8. Uiterwaarden langs de Rijn

Deze deelgebieden vinden hun basis in de landschappelijke kenmerken en het hieruit voortvloeiende landgebruik. Deze indeling is reeds eerder gehanteerd in de 'Kwaliteitsgids Landschapsgids' die een uitvoerige beschrijving biedt van het huidige grondgebied en de kwaliteiten en kansen benoemd. Dit document vormt dan ook een waardevolle bron van informatie bij deze Omgevingsvisie. In een enkel geval zijn de deelgebieden met het oog op het toekomstige beeld iets gewijzigd, met name door de verdere verstedelijkingsgraad en door uitbreidingen van woongebieden en bedrijventerreinen. In veel gevallen zijn de grenzen van de deelgebieden onbewust voor menigeen bekend en buiten ook duidelijk waarneembaar in de vorm van dijken, de snelweg en sterk verschillend grondgebruik.

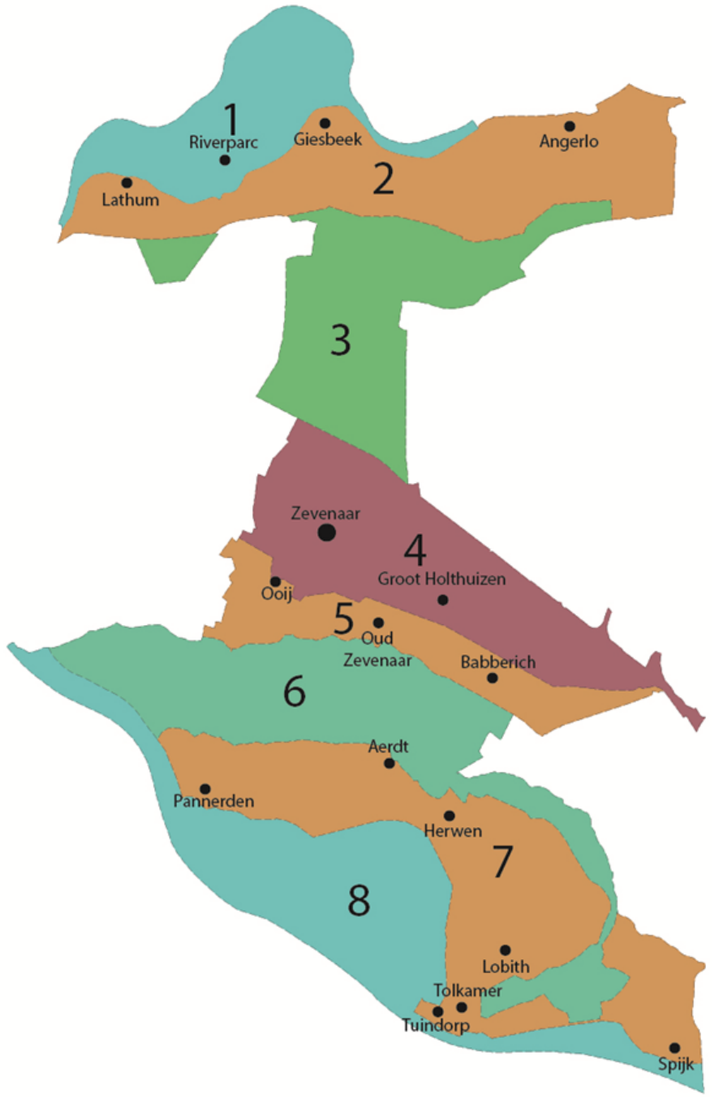

[1] Liemers: Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar.

CONCEPT

2. Opgaven Zevenaar richting 2040

2.1 Zevenaar nu

De gemeente Zevenaar heeft binnen de regio een eigen lokale kleur met specifieke opgaven en te behouden kernkwaliteiten. De specifieke kernkwaliteiten vormen het vertrekpunt voor de aanpak van de opgaven voor de toekomst en de thema's die daarbij voor Zevenaar van belang zijn. Zowel vanuit cultuurhistorisch perspectief als ter bevordering van het leefklimaat is het belangrijk om deze kernkwaliteiten te behouden en (indien mogelijk) te versterken.

Zevenaar .....

- **vormt het hart van de Liemers: een prachtig landschap dat verscholen ligt tussen de heuvels van de Veluwe en Montferland en de rivieren Rijn, IJssel, Oude IJssel en het Pannerdensch Kanaal.**
- **is een landelijke gemeente met een hoge kwaliteit van wonen, leven en recreëren**
- **heeft een bruisende stad en verschillende kleine kernen met een eigen identiteit en sterke sociale cohesie**
- **is een groene leefomgeving**
- **heeft een sterke gemeenschapszin**
- **is een evenementengemeenten met een hoge recreatieve waarde**
- **zet in op maakindustrie, logistiek en vrijetijdseconomie binnen de gemeente die belangrijk zijn voor de werkgelegenheid en de leefbaarheid, maar die ook een zorgvuldige inpassing vergen**
- **heeft waardevolle cultuurhistorische en ecologisch waardevolle elementen in het gebied**
  (Bron: Koersdocument)

2.2 Zevenaar in 2040

Richting 2040 staan we voor een aantal opgaven om de kernkwaliteiten van de gemeente te behouden dan wel te versterken. Daarbij zetten we in op een brede, integrale Omgevingsvisie met duidelijke ambities.

Zevenaar .....

1. **is een fijne woongemeente in een dynamische omgeving met een goed woningaanbod (voor jong en oud)**
2. **is een gezonde, veilige en schone leefomgeving**
3. **heeft mooie landschappen en natuur en beleefbare cultuurhistorie, waar het fijn recreëren is**
4. **kent een onderwijsaanbod en werkgelegenheid passend bij de beroepsbevolking**
5. **staat voor saamhorigheid in de kernen, ruimte voor ontmoeting en initiatieven**
6. **zet in op een goede bereikbaarheid als noodzakelijke basisvoorwaarde voor de leefbaarheid en vitaliteit**
7. **is een klimaat neutrale gemeente**
8. **heeft een voorzieningenniveau passend bij de regiofunctie**

2.3 Zevenaar Verbindt

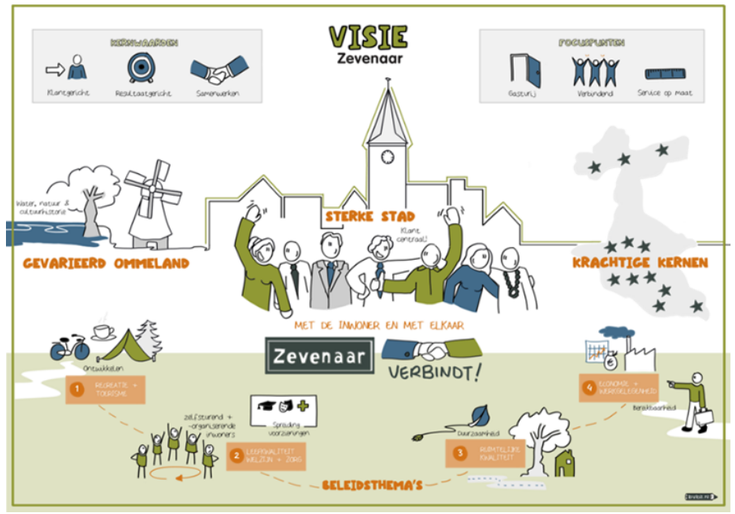

De afgelopen decennia is de rol van de lokale overheid voortdurend aan veranderingen onderhevig geweest. Steeds meer taken zijn van het niveau van rijksoverheid verschoven naar de gemeente. Er is sprake van een (steeds meer) terugtredende (rijks)overheid. De gemeente als lokale overheid bevindt zich in de transitiefase van een verzorgingsstaat naar een samenleving waarbij inwoners en maatschappelijke organisaties meer voor zichzelf en voor elkaar moeten en willen zorgen.

De dienstverlening wordt gevisualiseerd aan de hand van bovenstaande infographic, gemaakt voor de nieuwe gemeente Zevenaar bij de herindeling. Deze is nog steeds van toepassing. De gemeente Zevenaar is een klantgerichte organisatie waarin onze drie kernwaarden Klantgericht, Resultaatgericht en Samenwerken centraal staan. We vinden het belangrijk om onze inwoners service op maat te bieden, een verbindende rol te spelen en om gastvrij te zijn.

CONCEPT

3. De visie in bouwstenen

3.1 Algemeen

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de vier bouwstenen zoals deze ook in regionaal beleid worden gehanteerd, te weten:

1. Wonen
2. Economie
3. Mobiliteit
4. Leefomgeving.

Aanvullend op deze bouwstenen willen we in deze omgevingsvisie ook nader ingaan op het begrip "Brede welvaart". Brede Welvaart is een overkoepelend begrip en gaat over 'de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van die van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld' (definitie CBS). In de nationale politiek en op diverse plekken in de samenleving klinkt al langer een roep om een ruimere blik op welvaart dan het gebruikelijk perspectief van economische groei. Welvaart is meer dan het hebben van een inkomen en een dak boven ons hoofd. Door te bouwen aan brede welvaart zetten we in op het verbeteren van de levenskwaliteit, de leefomgeving, de welvaart én het welzijn van mensen. Het begrip brede welvaart gaat dus óók over gezondheid, leefbaarheid, onderwijs, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en veiligheid.

We richten ons op positieve gezondheid, veiligheid en zoveel mogelijk eigen regie voeren.

De omgeving waar je woont, leefgewoonten en gezondheid hebben veel met elkaar te maken. Een vitaal dorp helpt inwoners om gezond te blijven. Zowel fysiek, mentaal als sociaal-emotioneel.

We willen de leefomgeving goed inrichten. Ook stimuleren we sport, beweging en gezond gedrag. Ons doel is om de gezondheid van onze inwoners te verbeteren.

Met een goede veiligheid willen we de risico's die mensen lopen in hun leefomgeving zoveel mogelijk beperken. Denk bijvoorbeeld aan de opslag, productie, gebruik en het vervoer van gevaarlijke stoffen.

De onderdelen vanuit de Brede welvaart komen aan bod in de verschillende bouwstenen van deze omgevingsvisie en dienen in samenhang met elkaar te worden gezien.
.

3.2 Bouwsteen Wonen

De bouwsteen Wonen gaat nadrukkelijk in op waar en hoe er gewoond wordt en geeft nadrukkelijk richting aan de verdere verstedelijkingsopgave die nadrukkelijk ook terugkomt in de overige bouwstenen. Hierbij is er een nauwe samenhang met de bouwsteen leefomgeving, zoals leefbaarheid, vitaliteit en gezondheid. We hebben geprobeerd om, voor de leesbaarheid, een zo duidelijk mogelijke scheiding aan te brengen, In deze bouwsteen gaan we ook kort in op de woonzorgvisie en de visie voor het sociaal domein.

De gemeente Zevenaar heeft een bovengemiddelde groeiambitie binnen de Liemers, waarbij het zwaartepunt voor uitbreiding ligt in de stedelijke zone, grofweg gelegen tussen A12 en de Betuweroute. Hier is de concentratie aan voorzieningen het hoogst, is de bereikbaarheid met verschillende vervoersmiddelen het beste en valt synergievoordeel te behalen door het combineren van nieuwe infra, woningen en bedrijvigheid. Om de leefbaarheid van de woonomgeving ook naar de toekomst toe te kunnen garanderen zal de verdere verstedelijking gepaard moeten gaan met investeringen in een robuust groenblauw raamwerk. Met andere woorden het versterken van de natuurgebieden en water in het buitengebied en de grote landschappelijke structuren die de kernen met zijn omgeving verbinden (de bossen, parken en weteringen).

De totale woningbouwopgave tot 2030 bedraagt 1700 woningen, waarvan circa 80% binnen de stedelijke zone en de hier tegenaan gelegen kernen Babberich en Oud Zevenaar is voorzien. Voor de periode daarna voorziet de visie nog in een extra capaciteit van circa 530 woningen. Waar het stedelijk gebied ook veel ruimte biedt voor nieuwe vestigers in de gemeente, wordt er voor de noordelijke en zuidelijke kernen in eerste instantie vooral ingezet op de opvang van lokale groei met slechts een beperkte plus. Binnen wonen gaat het bouwen naar behoefte verder dan enkel het kijken naar aantallen, maar ook naar doelgroepen, woonwensen en betaalbaarheid.

De continu wisselende vraag vanuit de markt maakt dat niet voor alle locaties en voor de gehele scope van de visie aan de voorkant kan worden aangegeven waar de focus op ligt. Dit vergt met regelmaat de nodige aandacht en waar nodig heroverweging van het programma.

Veel bijzondere doelgroepen die tijdelijk dan wel permanent woonruimte zoeken, worden het meest op hun plek geacht in de stedelijke zone nabijheid van voorzieningen op goed bereikbare locaties, al kunnen in beperkte mate de kleinere kernen met eigen voorzieningen hier ook een rol in spelen. In deze omgevingsvisie worden de grootste en meest in het oog springende locaties per kern aangestipt. De lijst is echter nooit volledig door de vele ontwikkelingen en factoren met invloed op de voortgang.

Voor de periode tot 2030 ligt de focus op een aantal grote locaties om zo de beoogde woningaantallen te kunnen behalen. Daarnaast zijn er nog tal van reeds opgestarte kleinere bouwplannen die al met al ook een substantiële bijdrage leveren.

In onderstaand overzicht worden globaal aangeven hoe de gemeente het grootste deel van de doelstelling wil bereiken:

Plaats	Projectnaam	Indicatief aantal woningen
Babberich	Witte Kruis	200
Zevenaar	Groot Holthuizen – Veld A	250
Zevenaar	Groot Holthuizen – Veld B	300
Zevenaar	Reisenakker	400

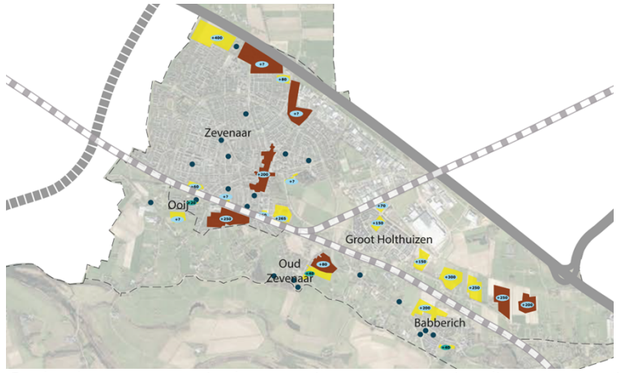

Geplande grotere woningbouwprojecten tot 2030 (geel) en tot 2040 (bruin).

CONCEPT

Ambities Wonen

Conform de verstedelijkingstrategie:

- Toevoegen nieuwe woningen: Inbreiding kernen en verdere uitbreiding Zevenaar Oost in oostelijke richting
- Verduurzaming en vernieuwing van de bestaande woningvoorraad. inclusief aanpak openbare ruimte/ leefomgeving met het vergroening met het oog op vergroening, aanpakhittestress/ klimaatadaptatie en het realiseren van ontmoetingsplekken met het oog op het "omzien naar elkaar".
- Op een groene en gezonde manier de kernen blijven verdichten en bouwen voor de verschillende segmenten en doelgroepen?
- Adaptief kunnen blijven programmeren: aantallen laten meegroeien met de vraag/ behoefte.
- Blijven sturen op betaalbaarheid? De juiste woning op de juiste plek voor de juiste prijs en de juiste doelgroep.

Woonzorgvisie

Elke gemeente dient vanuit het Rijk een woonzorgvisie op te stellen. Met de woonzorgvisie wordt de basis gelegd voor verdere prestatieafspraken en/of een toekomstbestendig uitvoeringsprogramma waarin concreet is vastgelegd welke plannen wanneer worden uitgevoerd om te voorzien in wonen, zorg en welzijn voor ouderen en andere aandachtsgroepen. Onder deze aandachtsgroepen wordt verstaan uitwonende studenten, dak- en thuisloze mensen, mensen met sociale of medische urgentie, statushouders, mensen die uitstromen uit een intramurale situatie (zware zorgvraag), arbeidsmigranten, woonwagenbewoners en Oekraïense ontheemden**.** Het doel voor Zevenaar is om de twee huidige woonvisies te vernieuwen om zo te komen tot een strategische (ontwikkelings)visie op het gebied van wonen en zorg, waarin is opgenomen hoe de gemeente de komende jaren invulling gaat geven aan het woonzorgbeleid. Dit met de inbreng van het maatschappelijk veld en professionals op het gebied van wonen en zorg. Zo werken we samen aan de visie op volkshuisvesting in de gemeente Zevenaar en de regio.

In de woonzorgvisie wordt nader ingegaan op de volgende aspecten:

- Wonen en huisvesting voor de aandachtsgroepen
- Duurzaamheid en levensloopgeschiktheid van woningen
- Kwaliteit van de bestaande voorraad verbeteren om te voorzien in de veranderde woonvraag om een aantrekkelijke gemeente te blijven
- Ruimtelijke vertaling van behouden en verbeteren van de leefbaarheid in de wijken en kernen.
- Beschikbaarheid en betaalbaarheid van de (sociale) huursector
- Bij nieuwbouw rekening houden met de verschillende vormen van wonen, zoals flexwonen of tiny houses.

Ruimtelijk beleid: spreiding voorzieningen

In het Integraal Accommodatieplan (IAP 2020-2040) zijn door de gemeente uitgangspunten geformuleerd voor de geografische spreiding van diverse hoofdfuncties. In dit Integraal Accommodatieplan wordt de meest ideale geografische spreiding van functies over de verschillende kernen van de gemeente Zevenaar geschetst.

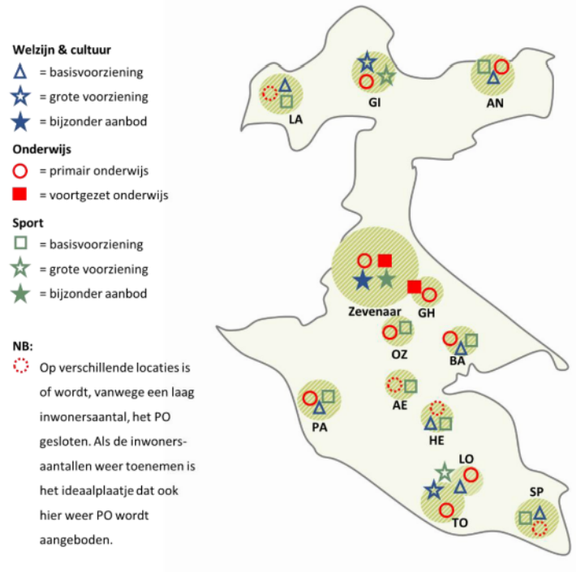

Deze uitgangspunten zijn nog steeds van toepassing:

- Kernen hebben een basis aan cultuur en welzijn. Dit aanbod is zo veel mogelijk multifunctioneel georganiseerd (in dorpshuis of gelijkwaardig) en vanuit het initiatief van de inwoners.
- Op drie locaties (Zevenaar, Giesbeek en Lobith/Tolkamer) is een uitgebreider aanbod van cultuur en welzijn. Dit aanbod is deels parallel en deels complementair aan elkaar.
- Het primair onderwijs (PO) is verspreid over de kernen, waar de leerlingenaantallen dat toelaten. De schoollocaties zijn goed bereikbaar (te voet of per fiets).
- Het voortgezet onderwijs (VO) ligt centraal in Zevenaar / Groot Holthuizen (zoals in bestaande situatie). De schoollocaties zijn goed bereikbaar per fiets. De spreiding VO is deels gemeente overstijgend.
- Alle kernen hebben basisvoorzieningen voor sport en bewegingsonderwijs (als er een school is).
- Op drie locaties (de kern Zevenaar, Noord: Giesbeek, Zuid: Lobith/Tolkamer) zijn bredere sportvoorzieningen (multisport sporthal gecombineerd met buitensport).
- Op een centrale locatie is het bijzonder sportaanbod gehuisvest.

De trend van clustering van voorzieningen om het huidige niveau te behouden voor de toekomst zal doorzetten. Dit is noodzakelijk voor de leefbaarheid in de kernen.

CONCEPT

Leefbaarheid en vitaliteit kernen

De dorpen in onze gemeente zijn onderscheidend ten opzichte van elkaar en hebben hun eigen identiteit. Dit koesteren we door ruimtelijke ontwikkelingen die er spelen steeds zoveel mogelijk aan te laten sluiten op en in te steken vanuit die eigen identiteit. Een aantal ambities is overkoepelend en geldt voor alle dorpen. Zo willen we graag inzetten op sociale betrokkenheid en sociale voorzieningen in de kernen om het samenhorigheidsgevoel, de maatschappelijke betrokkenheid, de dorps- en wijkinitiatieven en het dorpsgericht werken te stimuleren. Van belang is de lokale aanwezigheid van een aanbod aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen, verenigingen en buurthuizen waar men elkaar kan ontmoeten. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat dit in het ene dorp makkelijker is te realiseren dan in het andere dorp. De dorpen verschillen van elkaar als het gaat om reeds aanwezige voorzieningen. Belangrijkste is dat er in elke kern een plek is voor ontmoeting. Door het clusteren van voorzieningen op één locatie én door strategische samenwerkingsverbanden tussen verschillende partijen (corporaties, ontwikkelaars, verzekeraars, cultuur-, zorg- en onderwijsaanbieders) kan een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau behouden worden.

Woningbouw in de kleinere kernen zal niet zomaar bijdragen aan het behoud van deze voorzieningen (afhankelijk van de omvang van de woningbouw). Wanneer voorzieningen niet aanwezig zijn in een kern, moet de bereikbaarheid van voorzieningen elders zo optimaal mogelijk zijn. We zetten vooral in op een goede bereikbaarheid van voorzieningen door goede verbindingen en slimme mobiliteitsoplossingen voor alle inwoners.
Ouderen hebben behoefte aan voorzieningen dichtbij. Woningbouw voor (toekomstige) senioren vindt dan ook bij voorkeur plaats nabij voorzieningen als winkels, zorg en/of openbaar vervoer.

Dorpenvisies
De dorp zijn uitgenodigd om voor hun dorp een toekomstvisie op te stellen. We verwerken de uitkomsten van deze lopende processen in deze omgevingvisie en de inhoud van deze visies zal in de verschillende deelgebieden zo goed mogelijk een plek krijgen.

Ambities leefbaarheid kernen

- Onderwijsvisie: zijn er nog kernen waar we meer willen inzetten?
- Welke voorzieningen per kern? Hierbij spelen vragen zoals; is er nog vitaliteit? Ligt er de wens om deze te behouden of te versterken? Welke voorzieningen en wat is acceptabel qua afstand? Wat willen de bewoners? Ophalen bij onze inwoners
- Woonbeleid in op verschillende typen wonen en levensbestendig. Jongeren en speciale doelgroepenbeleid (statushouders, Oekraïne)
- Vervoer (doelgroepen)
- Kansen voor smart mobility met deelfietsen.

3.3 Bouwsteen Economie

Binnen de bouwsteen Economie komt het brede spectrum aan bod van bedrijvigheid en dienstverlening binnen de gemeente. Dit behelst uiteraard de bedrijventerreinen en de detailhandel, maar ook de horeca, de gezondheidssector, vrijetijdseconomie en de buiten de bedrijventerreinen gelegen economische activiteiten, waaronder de steenfabrieken. De branches bouw, gezondheid, industrie, landbouw en detailhandel zijn goed vertegenwoordigd in Zevenaar, zoals blijkt uit onderstaande gegevens

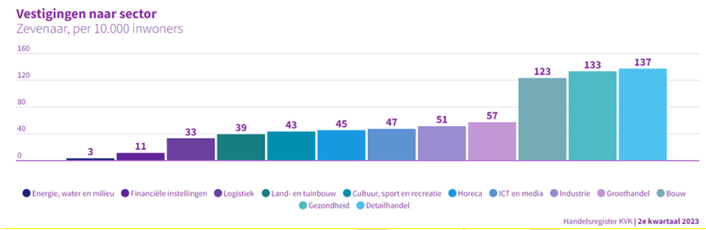

Werklocaties

Door de ligging aan de A12 en de aanwezigheid van het spoor is Zevenaar interessant als vestigingsplaats voor bedrijven. De werkgelegenheid in Zevenaar is voor circa 40% te vinden op de bedrijventerreinen. Op dit moment telt Zevenaar ruim 10 bedrijventerreinen, sterk verschillend in leeftijd, omvang en ter plekke plaatsvindende activiteiten.

Het sociaaleconomische speelveld is sterk in beweging. Ook in Zevenaar staat de gemeente, samen met haar publieke en private partners, voor stevige uitdagingen om te zorgen voor een toekomstbestendige economische ontwikkeling. Beschikbaarheid van voldoende en goed geschoolde arbeidskrachten bijvoorbeeld, is een vestigingsplaatsfactor voor bedrijven waar niet altijd goed genoeg in kan worden voorzien.

De economie van Zevenaar maakt deel uit van de regionaal-economische ontwikkeling van de Liemers, Gelderland en de regio Emmerich. De arbeidsmarkt is regionaal, de detailhandel heeft een (boven)regionale aantrekkingskracht en verbeteringen in de regionale infrastructuur hebben positieve consequenties voor Zevenaar. Om bedrijven aan te trekken en gevestigd te houden in de gemeente is het van belang om een goed vestigingsklimaat te scheppen en te behouden. Een van de belangrijkste aspecten hiervan is een goede bereikbaarheid. Ook de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de lokale wet- en regelgeving spelen een belangrijke rol.

Voor de locaties Zevenaar Hengelder en Tatelaar is de gemeente Zevenaar van plan om in verband met aanpassingen aan de infrastructuur de bestaande Perifere Detailhandels Vestigingen(PDV) op Tatelaar te herstructureren en die te concentreren op Hengelder. De planologische mogelijkheden voor uitbreiding of versterking van de bovengenoemde concentratieplekken is beperkt. Toch is het wenselijk om dynamiek (vernieuwing, verplaatsing, uitbreiding) juist op deze plekken mogelijk te maken. Om dit te faciliteren moeten de mogelijkheden voor herstructurering, herinvulling en herontwikkeling verkend worden. Bij het transformeren van bedrijfsbestemmingen dient de oppervlakte die daarbij vrij komt elders terug te komen.

Regionale samenwerking

Provinciaal programma werklocaties (RPW Arnhem-Nijmegen)
Zevenaar valt binnen het Provinciaal Programma Werklocaties Arnhem- Nijmegen. Inzet hiervan is afstemming binnen de regio in het streven een optimale economische klimaat te bereiken. De regio Arnhem-Nijmegen zoekt naar balans in de opgaven waar de regio voor staat. Het doel daarvan is een meer onderscheidend profiel, dat voortbouwt op de eigen identiteit van onze regio.

Liemerse Economische Visie
Zevenaar heeft er net als de andere Liemerse gemeenten voor gekozen om een gezamenlijke visie voor economie op te stellen.
Missie: Een economisch sterke regio, met een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en voldoende passende werkgelegenheid voor inwoners.
Ambitie: Beter benutten van ontwikkelkansen en economische potentie van de Liemers door het regionaal inzetten en leveren van extra inspanningen op de speerpunten:
1. Logistiek
2. Maakindustrie
3. Vrijetijdseconomie (inclusief detailhandel)

Beleid wordt geëvalueerd en begin 2024 komt er een nieuw uitvoeringsprogramma.

Liemerse Ambassade
Vanuit de gedachte van samenwerking is de Liemerse Ambassade opgericht. De Liemerse Ambassade bundelt de krachten vanuit ondernemers, overheid, onderwijs en inwoners. De Liemerse Ambassade probeert project ideeën te realiseren van trotse Liemerse inwoners en bedrijven. Dat doen ze door hun krachten te verbinden, talenten te ontwikkelen, middelen te verwerven en de resultaten aan het hele land te laten zien. De Liemerse Ambassade is hèt knooppunt in het regionaal economisch netwerk.

CONCEPT

Arbeidsmarkt

Een arbeidsaanbod dat aansluit op de sterke sectoren van de stad draagt ook bij aan versterking van het profiel van Zevenaar. Voldoende en goed opgeleide arbeidskrachten vinden voor de industrie en de logistiek is een grote uitdaging. Nu al zijn er tekorten, die nog groter worden door de verdere uitstroom van de babyboomgeneratie. Dat terwijl de instroom als gevolg van onze bevolkingsopbouw afneemt. Daar komt bij dat landelijk steeds minder jongeren kiezen voor een (v)mbo-opleiding, terwijl bedrijven juist daar behoefte aan hebben. Soms biedt de inzet van arbeidsmigranten een tijdelijke, maar meestal geen structurele oplossing. Het enthousiasmeren van jongeren en zij-instromers voor een opleiding en een carrière in de Zevenaarse industrie en logistiek is daarmee een gezamenlijke uitdaging.

Arbeidsmigranten: naar verwachting zijn er tussen de 1000-1500 arbeidsmigranten werkzaam in onze gemeente. We hebben 200-300 aan overnachtingsplekken (stand 2023). Er zijn enkele randvoorwaarden voor de huidige overnachtingsplaatsen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de Roemer-norm. In de op te stellen woonzorgvisie zal hier nader op worden ingegaan.

Vrachtwagenparkeren

De inzet op logistiek en maakindustrie betekent ook dat we op een goede manier om moet gaan met bijkomende aspecten zoals vrachtwagenparkeren. Vrachtwagenparkeren binnen onze gemeentegrenzen bestaat uit 2 groepen:

1. Vrachtwagens die wachten om geladen of gelost te worden bij een ondernemer in de gemeente. Uitgangspunt is om dit op het terrein van de ondernemer plaats te laten vinden.
2. Internationale chauffeurs die de snelweg verlaten om een overnachtingsplaats te vinden. Een dergelijke plek op een van onze terreinen kunnen wij nu en in de toekomst, niet faciliteren. Logisch lijkt het dat hierbij wordt ingezet op uitbreiding van voorzieningen gekoppeld aan de snelweg door RWS, bijvoorbeeld ter plekke van de grenspost.

Ambities werklocaties

Algemeen

- Inzet op toekomstbestendige werklocaties, zowel op klimaatadaptatie, de energietransitie en circulair.
- Circulaire economie: Een duurzame, circulaire economie waarin we grondstoffen volledig hergebruiken, geen afval produceren en alle gebruikte energie duurzaam opwekken. Er kan meer (bedrijfs) ruimte nodig zijn voor circulaire economie (transitie), o.a. door meer bedrijfsactiviteiten op het gebied van recyclen.
- We voeren de Economische agenda Zevenaar uit.

Lokaal

- Bestaande lokale bedrijventerreinen zo veel mogelijk behouden en inzetten op toekomstbestendig maken. Zuinig zijn op (behoud)van de ruimte van werklocaties.
- De gemeente zet nadrukkelijk in op uitbreiding van het areaal aan bedrijventerreinen maar kijkt ook kritisch naar de reeds bestaande bedrijventerreinen. In enkele gevallen is het logischer om naar de toekomst toe bestaande oude bedrijventerrein vrij te spelen voor andere functies en op nieuwe locaties in een optimale setting in te zetten op toekomstbestendigheid.
- .
- Solitaire bedrijven transformeren naar wonen is voorstelbaar binnen de bebouwde kom. In buitengebied worden de mogelijkheden vanuit het VAB beleid (beleid vrijkomende agrarische bebouwing) gehanteerd.

Regionaal

- Vanuit de provincie wordt gestuurd op het aan laten sluiten van bedrijventerreinen aan het bestaand regionaal bedrijventerrein. Er worden daarom kansen gezien voor het verder uitbreiden van de bedrijventerreinen langs de A12, tussen 7Poort en Transito.
- Inzetten op een kennis/ innovatie lab waar het bedrijfsleven, overheid en onderwijs elkaar ontmoeten en samenwerken.

Vrijetijdseconomie

De Veluwezoom, natuurgebied de Gelderse Poort, Hanzestad Doesburg, de Achterhoek, Kasteel Doornenburg en Fort Pannerden in Lingewaard, en aantrekkelijke steden als Arnhem en Nijmegen, de grensregio met in Duitsland de steden Emmerich aan de Rijn en Kleef maakt van Zevenaar (en van De Liemers als geheel) een goede uitvalsbasis voor een kort toeristisch verblijf.

Zevenaar biedt veel ruimte en mogelijkheden voor recreatie. De cultuurhistorie, het water en de diversiteit aan landschappen vormen een belangrijk visitekaartje voor de gemeente en geven het een hoge belevingswaarde. De komende jaren wordt ingezet op de vrijetijdseconomie met focus op de beleving van water, natuur en cultuurhistorie.

Illustratie dagtoeristisch aanbod Zevenaar per basisleefstijl vanuit VTE beleid

Verblijf

Er is een gevarieerd verblijfsaanbod, van hotels, campings en camperplekken, jachthavens en B&B's waarbinnen ook kleinschalig en authentiek aanbod. Een hoogwaardig hotel zou het recreatieve aanbod compleet maken. Er zijn plannen voor een hotel langs de A12 nabij de FOZ. Vakantieparken zijn in de gemeente zelf niet aanwezig, maar in de regio wel. Op dit moment staat de vraag uit of en waar en van elke omvang er in Zevenaar ruimte is voor een meer grootschalig recreatiepark. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden voor het toevoegen van een hotel aan het aanbod, aangezien de bestaande hotels niet volledig in gebruik zijn dan wel voor andere doeleinden wordt gebruikt.

Kernkwaliteiten

Basis voor de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie vormen de sterkten uit de SWOT analyse én de toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten van Zevenaar en de Liemers, die zijn vastgesteld samen met de stakeholder- en klankbordgroep in het VTE-beleid (2019). De kernkwaliteiten zijn:

- Water
- Landschap en natuur
- Historie
- Winkelen

Ambities Vrijetijdseconomie

Toeristische infrastructuur (paden, routes, bewegwijzering).

- De ontwikkeling van nieuwe routes biedt kansen om de ontstaansgeschiedenis van het landschap te tonen en versterkt de rivierbeleving. Tegelijkertijd kan een betere verbinding ontstaan tussen de dorpen en kunnen nieuwe dorpsommetjes worden gecreëerd. Voor de stad Zevenaar geldt dat nieuwe wandelroutes een sterkere verbinding kunnen creëren tussen de woonwijken en het omringende groen.
- Water is een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van Zevenaar, maar recreatieve routes waarbij landschap en water aan elkaar worden gekoppeld, ontbreken. Daarnaast zijn water, waterhuishouding en klimaatadaptatie actuele thema's. Hierop inspelen, zet Zevenaar op de kaart
- Het water, de watersport en de rivieren in de gemeente bieden veel kansen om sterke belevingen te ontwikkelen en om kansrijke doelgroepen te trekken.

Ontwikkeling van aanbod voor dag- en verblijfsrecreatie.

- Het aantrekkelijker maken van de gemeente Zevenaar als woon- en vestigingslocatie onder meer doordat bestedingen van recreanten en (zakelijk)toeristen bijdragen aan versterking van het voorzieningenniveau in de kernen.
- In Zevenaar bestaat de wens om het aanwezige wandel- en fietsnetwerk verder uit te breiden met meer ruimte voor de gebruikers
- Meer werkgelegenheid in de sector. De vrijetijdseconomie is één van de pijlers van de economie van de gemeente Zevenaar en die willen we versterken.
- Creëren van onderscheidend aanbod, zoals bijzondere overnachtingsvormen op of aan het water.

Samenwerking en kwalitatief & innovatief ondernemerschap

- De streeknaam 'de Liemers' kan rekenen op draagvlak uit de streek en van de actoren uit het veld zelf. We willen daarom (blijven) inzetten op het onder de aandacht brengen van het aanbod in de gemeente als onderdeel van de streek de Liemers.

Marketing, informeren & inspireren.

- We stellen voor om de beleving van het water en de rivieren als thema te benutten voor de verdere ontwikkeling van het aanbod en profilering van Zevenaar en de Liemers. Vanuit dit thema kunnen verbindingen gelegd worden met landschap en winkelen. Het idee is bijvoorbeeld dat de bezoekers van de outlet een goed beeld krijgen van de mogelijkheden voor watersport en waterbeleving in de omgeving.
- Het thema water en de beheersing daarvan koppelen aan het Liemerse verhaal over de Romeinen, de tachtigjarige oorlog, de Hollandse waterlinie en de Tweede Wereldoorlog. Het gebruik van water in het dagelijkse leven van de inwoners koppelen aan de verhalen over de vorming van het landschap door water en specifiek het gebruik en de beheersing daarvan.
- Inzet op het beleven van de cultuurhistorie door drie verhaallijnen

1. *Strijd tegen het water*
2. *Leven van het water*
3. *Romeinse Limes*

Cultuurhistorie/ Erfgoed

Het cultuurhistorisch erfgoed bestaat uit het cultuurlandschap met de gebouwde monumenten en de ondergrondse archeologische resten. Het cultuurlandschap wordt gevormd door dijken, watergangen, wegen, verkavelingen en dergelijke. Deze plekken dragen bij aan de identificatie met de straat, het dorp/ de stad, de streek en het land waarin wij wonen. Deze identificatie met een plaats, en de gemeenschapszin daarvan, wordt onder andere versterkt door de folklore, schutterijen, muziekverenigingen, carnaval en sagen.

De gemeente hecht veel belang aan het behoud van haar monumentwaardige gebouwen en herkenbare historische structuren. Om het behoud hiervan te bevorderen en ook minder oude maar waardevolle panden te beschermen, is er een actief plaatsingsbeleid waarbij nieuwe waardevolle panden aan de gemeentelijke monumentenlijst worden toegevoegd. Op basis hiervan kan een beroep gedaan worden op de subsidieregeling voor eigenaren van gemeentelijke monumenten om de instandhouding van monumenten te bevorderen.

Cultuurhistorie leeft. De inwoners van de gemeente zijn trots op hun verleden en de overblijfselen daarvan. Veel van deze overblijfselen zijn als bijzondere plekken te herkennen en te beleven in het landschap. Dit komt omdat de karakteristieken van het cultuurlandschap bewaard, beschermd en versterkt zijn. De karakteristieke oude structuren van wegen, dijken, waterwegen, verkavelingen zijn samen met veelal oude lintbebouwing en hagepaden dragers van het landschap. De monumenten zijn herkenbare typeringen van een bepaalde tijd en zijn in goede staat van onderhoud.

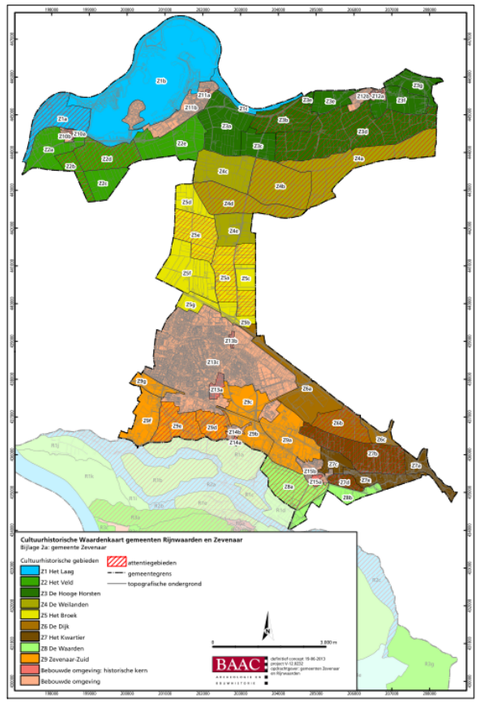

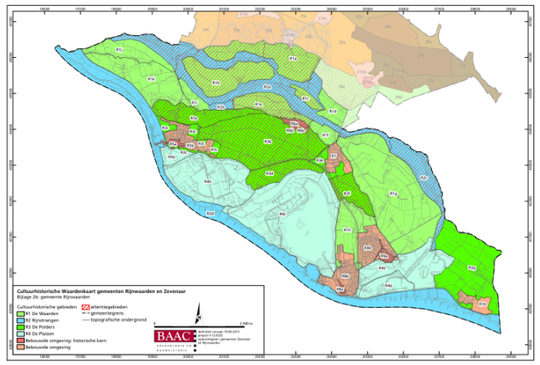

Ambities Cultuurhistorie en erfgoed

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dienen alle karakteristieken meegewogen te worden, waardoor ook het nieuwe herkenbaar is als

CONCEPT

typisch van de straat, regio of plek. Een streven is om oude historische elementen en structuren weer herkenbaar te maken omdat het verbindende schakels zijn tussen verschillende landschapstypen en een relatie te leggen met recreatie. Om dit te bereiken zijn de volgende doelen beschreven.
1. Beschermen, bewaren en versterken van de monumentale bebouwing;
2. Het beschouwen van monumenten als onderdeel van hun omgeving;
3. Het ontwikkelen van een cultuurhistorische waardenkaart;
4. Cultuurhistorie versterkt recreatie en toerisme en vice versa;
5. Zevenaar staat positief tegenover ontwikkelingsplannen die bijdragen aan het behoud, het herstel en de beleving van archeologisch en cultureel erfgoed.

De cultuurhistorische waardenkaarten zijn niet bedoeld om de mogelijkheden tot ruimtelijke ontwikkelingen te beperken. In tegendeel: de kaarten dienen als inspiratiebron voor ontwerpers, waarbij behoud en ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit voorop staat.

Landbouw

Zevenaar heeft een groot buitengebied met veel agrarische bedrijven. Vooral in het gebied ten noorden van de A12 komen veel (en ook grootschalige) agrarische bedrijven voor.

In het Broek wordt de meer traditionele, intensieve landbouw bedreven. We zien hier twee mogelijke aanvliegroutes die elkaar kunnen aanvullen. Enerzijds kunnen we de kringlooplandbouw ondersteunen op de plekken waar daar energie voor is. Anderzijds zien we kansen om gebiedsprocessen te faciliteren in de landbouwhubs. Dit helpt agrariërs en andere betrokkenen hier korte ketens en groenblauwe dooradering te realiseren via een dekkend en langdurig verdienmodel. De kwaliteit van het landschap is hierbij een belangrijk aandachtspunt. We zoeken naar verbreding van de agrarische bedrijfsvoering en alternatieve verdienmodellen waarbij de ecologische en landschappelijke kwaliteiten op die plekken worden versterkt en/of behouden.

Een groot deel van Zevenaar is in gebruik voor de landbouw, namelijk iets meer dan 50 %. De gronden zijn vooral in gebruik voor de veehouderij en de akkerbouw. Er is sprake van een intensief grondgebruik.

Voor economische functies in het buitengebied (bijvoorbeeld in vrijkomende agrarische bebouwing of als nevenfunctie) geldt dat ruimtelijke kwaliteit en een goede landschappelijke inpassing op zowel structuur-, locatie- als inpassingsniveau belangrijke voorwaarden zijn. De dynamiek in het buitengebied biedt kansen maar ook risico's voor de natuur- en cultuurhistorische landschapswaarde (waardevolle doorzichten en historische linten). De verscheidenheid in kern en landschappen mag niet verloren gaan en dient uitgangspunt te zijn bij planontwikkeling.

Het is van belang om het gesprek met de agrarische ondernemers aan te gaan over de mogelijke combinaties tussen het toekomstperspectief voor de sector en de vergroting van de biodiversiteit en de kwaliteit van het landschap. Ten slotte is een aantrekkelijk landschap en buitengebied een belangrijke randvoorwaarde voor recreatie en toerisme in Zevenaar en zo komen de koppelkansen ook in beeld bij de diverse opgaven.

Het is belangrijk om keuzes te maken en de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van de landbouw in Zevenaar aan te geven. Het is een belangrijke opgave om ruimte te geven aan nieuwe bestemmingen voor voormalige agrarische bedrijven. Dit met het oog op veiligheid en leefbaarheid van het buitengebied.

Wat zijn de ontwikkelingen
Stoppende bedrijven: de komende jaren krijgen we te maken met veel stoppende agrarische bedrijven (boerderijen), wat leidt tot veel vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's). Er ontstaat een risico op leegstand, verloedering en verommeling. Tegelijkertijd liggen hier kansen om het agrarisch gebied toekomstbestendiger te maken en duurzaam te versterken.

Schaalvergroting agrarische bedrijven: veel van de resterende bedrijven nemen in omvang toe (grootschalige bebouwing) om economisch succesvol te kunnen zijn. Zij groeien binnen de agrarische bedrijfstak en/of verbreden zich door andere bedrijvigheid toe te voegen.

*Concurrerende ruimteclaims: r*uimteclaims vanuit de energietransitie en klimaatverandering die kunnen leiden tot een veranderend landschap (zonnevelden, windturbines, waterberging).

Veranderende eisen en inzichten: de landbouwsector dient te verduurzamen. Denk bijvoorbeeld aan kringlooplandbouw, waarbij de stoffen die gebruikt worden door de agrarische bedrijven ook weer teruggebracht worden in het gebied. Bij het grondgebruik is een verdere afstemming op de waterhuishouding noodzakelijk (functie volgt systeem).

Ambities Landbouw

- We staan geen nieuwvestiging van agrarische bedrijven toe. Bedrijven die een nieuwe locatie willen kunnen gebruik maken van een bestaande leegstaande agrarische locatie, mits deze op een passende locatie ligt.
- Er blijft voldoende ontwikkelingsruimte voor de agrarische bedrijven. We zetten daarbij echter wel in op het verduurzamen van de landbouw. Een verdere ontwikkeling van agrarische bedrijven gaat gepaard met een verdere verduurzaming van de landbouw. We stimuleren kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw. Dit zal leiden tot een verbetering van de omgevingskwaliteit: verminderen van emissies (lucht en bodem), het verbeteren van de bodemkwaliteit, een bijdrage aan de landschappelijke kwaliteit en het sluiten van de kringloop.
- Zevenaar stimuleert de economische mogelijkheden in vrijkomende (agrarische)gebouwen, mits dit geen beperking oplevert voor de aanwezige agrarische functies. Te denken valt aan de functies wonen, zorg, recreatie en toerisme. De basis hiervoor is vastgelegd in het vastgestelde functieveranderingsbeleid voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Dit VAB beleid wordt de komende periode opnieuw herzien en aangepast.
- Van verrommeling in ons agrarisch gebied is steeds minder sprake.
- Afhankelijk van het gebied zetten we in op sloop van leegstaande agrarische bedrijven of op hergebruik voor andere functies zoals

CONCEPT

kleinschalige niet-agrarische bedrijven en ook recreatieve en maatschappelijke functies.
- Er is meer ruimte voor de natuur.
- Het bouwen van woningen, de energietransitie en de mogelijkheid tot recreëren is in ons agrarisch gebied op de juiste plek ingepast en gaat niet ten koste van het landschap.
- Er zijn een groot aantal veranderingen gaande waardoor het agrarisch gebied wezenlijk gaat veranderen. Veelal wordt gesproken over een transitie van het landelijk gebied. Dit vraagt om een regie waarbij ingezet wordt op een samenhangende aanpak gericht op het landelijk gebied (agrarisch gebied én de natuurgebieden).
- Bovenstaande uitgangspunten gaan we in samenhang nader uitwerken binnen het Programma Landelijk Gebied. Doel is de ontwikkelingen in het landelijk gebied in samenhang op te pakken en ons handelen als gemeente beter af te stemmen op de ontwikkelingen. Daarmee ontstaat meer grip op het proces en samenhang op de uitvoering, komen de partijen meer in positie en is de rol van de gemeente duidelijker.

3.4 Bouwsteen Mobiliteit

Binnen de bouwsteen Mobiliteit is in brede zin aandacht voor verkeer en vervoer en de hieruit voortkomende randvoorwaarden om dit op goede wijze te laten functioneren, zoals parkeren en het creëren van logische en veilige verbindingen. Ook is er nadrukkelijk aandacht voor de onlosmakelijk hieraan gekoppelde gebruiksfuncties voortkomend uit de andere bouwstenen.

Met het oog op de toekomst staat er op het vlak van mobiliteit nog veel te doen. Veel van de reeds bestaande infrastructuur in en buiten de kernen vergt onderhoud, maar ook aanpassing om toekomstbestendig te kunnen zijn. Veiligheid, bereikbaarheid, aandacht voor verschillende middelen van transport en bijbehorende zaken als parkeren, opladen en nieuwe ontwikkelingen blijven aandacht en investeringen vergen.

Veel aan mobiliteit gerelateerde punten worden integraal opgepakt als onderdeel van grotere ontwikkelingen zoals grootschalige wijkaanpak en de uitvoering van de uitbreiding en versterkingsopgaven voortkomend uit de andere bouwstenen.

Auto

De grootste opgave is het bereikbaar houden van de Liemers bij de groei die zowel in eigen gemeente, maar ook op alle andere schaalniveaus wordt voorzien. De realisatie van het project ViA15 met daarin de doortrekking A15 en de verbreding A12 is daarbij een essentiële stap. Daarnaast zal ook het onderliggend wegennet meer robuust gemaakt moeten worden. Deels is hier de afgelopen jaren al op ingezet met de herinrichting van de weg Hengelder en de Arnhemseweg, maar de beoogde uitbreidingen vergen ook een goede koppeling met de nieuwe ontwikkelgebieden en de nu minder goed ontsloten gebieden. Met name de doortrekking Witte Kruis wordt hierin als noodzakelijk gezien.

De omschakeling naar een meer duurzame samenleving raakt met name de auto. Aanpassing van tank- en laadinfra zal samen moeten oplopen met de opkomst van nieuwe energievormen op dit vlak. Deelmobiliteit is daarbij ook een ontwikkeling die waar mogelijk bij uitbreiding en wijkaanpak overwogen moet worden.

Parkeren

De invloed van de auto op de omgeving is in meerdere opzichten hoog en door nieuwe inzichten, kostenontwikkelingen en ruimtegebruik is het ook lang niet altijd meer zo vanzelfsprekend dat dit de voornaamste vorm van mobiliteit is. Goede, betaalbare en duurzame alternatieven genieten steeds meer de voorkeur en de ruimte die bespaart kan worden met minder fysieke inrichtingsmaatregelen voor de auto kan ingezet worden voor andere ambities op het vlak van bijvoorbeeld wonen of leefbaarheid. Het huidige parkeerbeleid voorziet niet in dergelijke ontwikkelingen waardoor hoge parkeernormen zwaar wegen bij nieuwe ontwikkelingen en groeiambitie en ruimtelijke kwaliteit regelmatig in de weg staan. Bij aantoonbaar goede alternatieven of twijfel over de strikte noodzaak van veel parkeerruimte wordt ruimte geboden om met maatwerk tot oplossingen te komen. Een grotere loopafstand naar de auto, maar daardoor wel een aantrekkelijkere woonomgeving is hierbij een voorbeeld dat bij onderzoek onder bewoners als acceptabel naar voren kwam. Een betere verbinding tussen de verschillende parkeergelegenheden zal bijdragen aan een efficiënt gebruik van de parkeerplaatsen met name rondom het centrum.

Fiets

Om de weginfrastructuur goed te laten functioneren is het essentieel om ook andere vervoersvormen te stimuleren en daarmee bij te dragen aan de doorstroming. Het verder uitbouwen van een robuust netwerk voor de hoofdfietsstructuur moet (geholpen door de populariteit van de elektrische fiets) moet ervoor zorgen dat ritten van geringe afstand zoveel mogelijk meer fiets worden uitgevoerd. Bijkomende voordelen zijn er dan ook op vlakken als klimaataanpak, gezondheid. Samen met een goed functionerend openbaar vervoer dat alle concentratie-gebieden voor wonen en werken aandoet, ontstaan ook kansen voor een beter ingericht gebied met minder benodigde parkeergelegenheid. Waar mogelijk wordt ingezet op vrij liggende fietspaden met zo min mogelijk barrières en goede aansluitingen op het algehele fietsnetwerk.

Trein en bus

De ligging aan het spoor draagt reeds in hoge mate bij aan de bereikbaarheid van Zevenaar. Naar de toekomst toe heeft een verhoudingsgewijze groei hiervan de voorkeur boven groei van autoverkeer. Betrouwbare en hoogfrequente diensten zijn essentieel, maar ook de haltering van de regionale trein is daarbij nodig. Verder uitbreiding van de mogelijkheden die het spoor kan bieden wordt nadrukkelijk als kans gezien door in te zetten op mogelijkheden van een extra station bij toekomstig intensief bebouwd gebied. De vervoersaantallen voor de bus liggen veel lager, maar de bus is voor grote delen van de gemeente en daarmee voor veel inwoners het enige alternatief voor de auto op lange afstand. De wens om meer woon- en werkgebieden direct te voorzien van een buslijn wordt onderkend maar vergt helaas de afweging van kosten en baten en zal ook qua reistijd interessant moeten blijven. Keuzes hierin blijven nodig, maar nieuwe verbindingen zoals Witte Kruis kunnen wel helpen om het potentieel te vergroten.

In het kader van het "verbeterplan doelgroepenvervoer" ligt er een verbinding met mobiliteit en dan specifiek het OV en aanvullende OV (zoals buurtbus!). De buslijnen (OV) en de buurtbus (aOV) bestrijken

CONCEPT

lang niet alles in onze gemeente. Door verbinding te zoeken en aan te brengen met de opdracht in het sociaal domein (aangepast lokaal sociaal vervoer) kunnen we dit wel bereiken.

Scheepvaart

Op groter schaalniveau is het vervoer over water een optie die het vrachtverkeer op de weg kan helpen terugdringen. De ligging van Zevenaar binnen het rivierengebied maakt dat Zevenaar daar haar steentje aan bijdraagt met de overnachtingshavens voor de binnenvaart. Voor de nabij de rivier gelegen bedrijvigheid is de inzet erop gericht om zoveel mogelijk transport via het water te laten gaan. Voor de logistieke sector biedt de nabijheid van het overslagpunt bij Emmerich, en mogelijk op korte termijn bij Valburg, kansen om een groter deel van het transport via het water of het spoor te laten verlopen. Hierbij wordt ook bijgedragen aan een betere benutting van de aanwezige Betuweroute.

Verder heeft de aanwezigheid van de rivieren en het Rhederlaag geleid tot een behoorlijke aandeel pleziervaart en de aanwezigheid van de pontverbindingen die bijdragen aan de vrijetijdseconomie en de beleving van het rivierenlandschap.

Ambities Mobiliteit

- Ambities vanuit de Verkeersvisie (2020):
  - De leefomgeving leefbaarder maken
  - Betere bereikbaarheid van kernen, bedrijven en voorzieningen
  - Verkeersveiliger maken van wegen
- Waar zoeken we de ruimte voor de verduurzaming van de mobiliteit? Dit leidt tot keuzes met betrekking tot elektrisch rijden, andere vormen van rijden en/ of deelauto's.
- Willen we investeren in uitbreiding van het wegennetwerk om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken? Hoe kunnen we bereikbaarheid integraal meenemen bij ontwikkelingen in de leefomgeving? Wat betekent de aanleg van de A15 langs Zevenaar. Hoe maken we het Gelders Eiland beter bereikbaar?
- Zevenaar kan en moet het "centrum van het Oosten" zijn. Met name inzetten op wonen en bijbehorende voorzieningen.
- De inzet is erop gericht om de individuele kernen ook in de toekomst met de bus een alternatief te bieden voor de auto. Waar mogelijk met een lijndienst, anders met de buurtbus. Ook een Station Babberich is goed voorstelbaar gelet op de ontwikkelingen in dit deel van Zevenaar. Insteek blijft Station Oost, echter Station Babberich als alternatief willen we ook overwegen.
- Kansen voor smart mobility.
- Afspraken rondom vervoer vanuit fysiek domein verbinden met sociaal domein (vervoersysteem van het OV, het aOV, het doelgroepenvervoer met Avan en de mogelijkheden van de Plusbus op elkaar af stemmen.)

3.5 Bouwsteen Leefomgeving

De bouwsteen leefomgeving is de meest diverse en meest omvattende bouwsteen. Binnen deze bouwsteen krijgen vrijwel alle overige thema's die effect ondervinden van de fysieke inrichting of juist effect hebben op het functioneren ervan een plaats.

Teneinde hier een logische structuur in de krijgen zijn deze ingedeeld in:

- De gezonde leefomgeving
- De sociale leefomgeving
- De uitnodigende leefomgeving
- De duurzame leefomgeving

3.5.1 Gezonde Leefomgeving

Gezondheid

Gezondheid is meer dan de afwezigheid van ziekte. Of je je gezond voelt, hangt ook af van de mate waarin je je nuttig of gewaardeerd voelt, of je controle hebt over je leven en de kwaliteit van sociale contacten en je leefomgeving. Als je je gezond voelt, kun je meer aan en ben je beter in staat de uitdagingen van het leven aan te gaan. Ruimtelijke keuzes in de woon- en werkomgeving, bij mobiliteit en bij gebouwen, kunnen gezondheid beschermen en bevorderen. We zetten in op 3 principes:

1. *Positieve gezondheid*

Positieve gezondheid is het vermogen van mensen zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. De mate waarin dit vermogen aanwezig is wordt in beeld gebracht aan de hand van zes dimensies: dagelijks functioneren, lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, meedoen, zingeving en kwaliteit van leven.

2. *Gezondheidsbescherming*

Een gezonde fysieke leefomgeving (milieuaspecten zoals geluid, lucht of bodemkwaliteit) is belangrijk voor het welbevinden van onze inwoners. Belangrijke aspecten zijn de fysieke leefomgeving schoner te maken en waarin we milieuhinder beperken tot een acceptabel niveau.

3. *Gezondheidsbevordering*

Niet alleen fysieke aspecten zijn van invloed, ook maatschappelijke ontwikkelingen en sociale factoren die de gezondheid van onze inwoners beïnvloeden vragen om aandacht. Mede door vergrijzing, stijging van de levensverwachting en het langer thuis blijven wonen van ouderen neemt het aandeel kwetsbare en eenzame inwoners toe. Tegelijkertijd wordt men steeds meer aangesproken op zelfredzaamheid We willen gezondheidsachterstanden verkleinen.

Voorkomen is beter dan genezen. Als je gezonder leeft, beter in je vel zit door je omgeving en het werk dat je doet, heb je minder stress en een prettig leven. Als je ziek bent of hulp nodig hebt, moet je in de gemeente Zevenaar op zorg en hulp kunnen rekenen.

Bewegen

Sport kan bijdragen aan meerdere doelen: gezondheidsbevordering, bevorderen van sociale samenhang en stimuleren van samenwerking bijvoorbeeld. Vanuit dat licht bezien is het sporten geen doel op zich. Om aan deze onderwerpen een bijdrage te leveren is het van belang om de sportagenda goed in beeld te brengen. We willen als gemeente kansen bieden om de volgende doelen beter van de grond te krijgen:

- multifunctioneel gebruik sportaccommodaties, of verbreden van de bestemming;
- zorgdragen voor voldoende en bereikbare sport- en speelruimte in de stad, niet alleen op sportparken, juist ook in de publieke buitenruimte;
- zorgdragen voor een beweegvriendelijke buitenruimte die uitnodigt tot bewegen.

We missen in Zevenaar nog een sportaccommodatiebeleid. Daar zal meer op moeten worden ingezet.

Omgevingsveiligheid

Functies en voorzieningen die veiligheidsrisico's opleveren liggen soms dicht bij functies waar mensen wonen, werken, verblijven of naar school gaan. Met verschillende aandachtsgebieden voor veiligheid willen we hier in de toekomst beter op inspelen. In onze gemeente gaat het bijvoorbeeld om vervoer van gevaarlijke stoffen (snelwegen, gastransportleidingen) of specifieke bedrijvigheid. Zowel voor veiligheid als voor gezondheid gaan we uit van het voorzorgsprincipe. We houden afstand tussen gevoelige bestemmingen (kinderopvang, scholen, woningen en medische voorzieningen als verpleeg en verzorgingshuizen) en activiteiten die veiligheids- en gezondheidsrisico's met zich meebrengen. De volgende milieuaspecten kennen milieuzones: geluid, trillingen, externe veiligheid, luchtkwaliteit, bodem, ondergrond en tenslotte geur. In het Omgevingsplan worden deze zones nader uitgewerkt en vindt de vertaling naar kwaliteitseisen voor gebiedsgericht milieubeleid plaats. Maar ook hoog water, natuurbranden en andere gevolgen van klimaatverandering spelen een rol. Deze risico's proberen we zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

CONCEPT

Ambities Gezonde Leefomgeving

- We willen bijdragen aan een positieve gezondheid en hierover afspraken maken met onze partners en stakeholders voor de samenwerking bij het bevorderen van gezondheid en welbevinden met en voor onze inwoners.
- We zorgen voor een gezonde fysieke leefomgeving (milieuaspecten zoals geluid, lucht of bodemkwaliteit) die we schoner maken en waarin we milieuhinder beperken tot een acceptabel niveau.
- Onze leefomgeving wordt als prettig en veilig ervaren en nodigt uit tot bewegen.
- We willen een gezonde leefomgeving die kwetsbaarheid en eenzaamheid tegengaat en die er aan bijdraagt dat onze inwoners een gezonde en verantwoorde leefstijl kunnen omarmen.
- Bij nieuwe ontwikkelingen nemen we vanaf het begin het waarborgen van de veiligheid mee in de planvorming en afweging. Op deze manier zorgen we voor een veilige leefomgeving met een aanvaardbaar beschermingsniveau.
- De sportfaciliteiten liggen op veilige en aantrekkelijke afstand en nodigen uit tot bewegen, bijvoorbeeld door logische fietsverbindingen.
- Meer toewerken naar samenwerking tussen sportverenigingen
- Speeltuinenbeleid incl. bewegen voor ouderen. Een inclusieve speeltuin.
- Meer aandacht voor een groene openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten, bewegen, spelen en sporten is eveneens een ambitie die voor de dorpen en de kern Zevenaar geldt. Om uiting te geven aan het streven naar een goede gezondheid en sociaal welbevinden.

3.5.2 Sociale leefomgeving

Visie en integrale beleidsnota Sociaal Domein

De doelstelling in het sociaal domein is het vergroten van de kansen en mogelijkheden van inwoners. Hiervoor richt gemeente Zevenaar zich op de gehele samenleving als een systeem, omdat een krachtige samenleving bijdraagt aan het vergroten van kansen en mogelijkheden van kwetsbare inwoners. Zevenaar sluit daarmee aan bij de kracht van de Zevenaarse samenleving in de vorm van individuele kracht en mogelijkheden, maar ook op stimulering en versterking van informele netwerken en algemene voorzieningen.

De beleidsvisie op het Sociaal Domein van de gemeente Zevenaar heeft een looptijd van 2020-2023 en dit geldt ook voor een aantal beleidsplannen op thema's zoals bijv. Jeugdwet, WMO, Participatiewet en het Onderwijskansenbeleid. De gemeente Zevenaar werkt momenteel aan een overkoepelende en integrale visie en beleidsnota die leidraad vormt voor de doorvertaling naar en samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen binnen het Sociaal Domein en relevante vakdisciplines buiten het Sociaal Domein. De omgeving waar mensen wonen, werken en leven is één van de factoren die het welzijn van de Zevenaarse inwoners beïnvloedt. Deze omgeving is naast sociaal fysiek van aard; denk hierbij bij voorbeeld aan speelruimte, ontmoetingsplekken en veiligheid.

Inclusieve samenleving

In Zevenaar voelen inwoners zich welkom en betrokken. Wij willen een veerkrachtige en sociale gemeente zijn. Iedereen hoort erbij.

Zoveel mogelijk inwoners doen binnen hun mogelijkheden zo zelfstandig mogelijk mee aan de maatschappij en helpen anderen om mee te doen. Ieder mens is anders en we tolereren individuele karakteristieken. Normaal is dat we allemaal verschillend zijn en beter om moeten leren gaan met grote verschillen. Voor diegenen die zich in een kwetsbare situatie bevinden, zoals inwoners met een functiebeperking of inwoners met een beperkt sociaal netwerk of lage sociaal economische status, hebben we aandacht.

Sociale Veiligheid

We willen een zo veilig mogelijke leefomgeving. Veiligheidsrisico's beperken we tot een aanvaardbaar minimum. Dit doen we door te zorgen voor een goede openbare veiligheid, een veilige omgeving met veilige gebouwen, voor zelf- en samenredzame inwoners, voor bescherming van kwetsbaren en voor effectieve hulpverlening. Als gemeentelijke organisatie voeren we de regie, maar dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en samenwerking staat voorop. Maar naast de inrichting van de leefomgeving speelt ook het gedrag van mensen een rol. Als gemeente zetten we daarom ook in op voorlichting en stimuleren van veilig gedrag. We leggen prioriteit bij het verbeteren van het veiligheidsgevoel in de eigen buurt door criminaliteit aan te pakken, de sociale kwaliteit en sociale cohesie te versterken, de fysieke kwaliteit en verkeersveiligheid te verbeteren en jeugdoverlast aan te pakken. Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit willen we beperken en we creëren een veilig schoolklimaat. Ouderen moeten veilig en verantwoord zelfstandig kunnen wonen. We zorgen ervoor dat in drukke gebieden zoals winkelgebieden, uitgaansgelegenheden en schoolomgevingen en bij evenementen de kans op incidenten zo laag mogelijk is. Hierbij hebben we ook aandacht voor hartveiligheid (toegankelijke AED's, bereikbaarheid ambulance, etc). Daarnaast hebben we aandacht en een aanpak voor verwarde personen en willen we ondermijnende activiteiten in Zevenaar tegengaan, verstoren en stoppen.

Goede maatschappelijke voorzieningen/ versterkte sociale basis

Maatschappelijke en sociaal culturele voorzieningen zijn essentieel voor de leefbaarheid van een wijk en een dorp. Maatschappelijke voorzieningen zijn plekken die ruimte bieden aan activiteiten die primair een maatschappelijk doel dienen. Ze dragen bij aan een gezonde en aantrekkelijke samenleving met gelijke kansen voor iedereen en oog voor elkaar.

Het is belangrijk dat mensen zich thuis voelen in hun woonomgeving en een goed sociaal netwerk hebben of kunnen opbouwen. Ontmoetingen versterken sociale verbanden en stimuleren onderlinge verdraagzaamheid en respect voor elkaar. In een tijd waarin er veel eenzaamheid is, willen we een stad zijn die mensen uitnodigt om elkaar te ontmoeten en zich met elkaar te verbinden. Hiervoor is het belangrijk dat zowel de gebouwde voorzieningen als de openbare ruimte uitnodigen tot ontmoeting en verbinding. We zoeken en benutten logische ontmoetingsplekken en kijken naar nieuwe digitale mogelijkheden. Daarnaast richten we ons op de groep mensen die langer dan voorheen in de eigen omgeving blijven wonen. Wat is er voor deze, vaak kwetsbaardere, mensen nodig om ontmoeting te stimuleren?
Binnen de bouwsteen wonen wordt dit onderwerp ook in het kader van leefbaarheid besproken.

Ook detailhandel is een vorm van voorzieningen en mogelijkheid elkaar te ontmoeten. Mede dankzij toeristen kan een deel van het winkelbestand (en sommige andere voorzieningen) blijven bestaan. Daarmee draagt detailhandel dus ook bij aan leefbaarheid.

Ontmoeten

Als gemeente willen we initiatieven en activiteiten die ontmoeting bevorderen maximaal faciliteren. In sommige kernen liggen er mogelijkheden om de functie ontmoeting te combineren met sport, primair onderwijs en/of zorg. In het kader van GALA en de daarin opgenomen push voor "sociale basis" is met Caleidoz recent een pilot algemene voorziening sociale basis en ontmoeting gestart met "Thuiskamers in Zevenaar en Lobith". Het idee is deze "thuiskamers" in meer kernen op te zetten in bijv. dorpshuizen.

Iedereen moet mee kunnen doen in onze stad. Dit betekent dat we onze voorzieningen voor iedereen toegankelijk, veilig en leefbaar maken. Toegankelijkheid gaat niet alleen over de fysieke kant.
Een voorziening moet ook uitnodigen tot naar binnen gaan, je er thuis voelen en mee te doen. Dit betekent dus ook toegankelijkheid van voorzieningen in de openbare ruimte voor alle doelgroepen en mensen met beperkingen.

CONCEPT

Binnen de bouwsteen wonen wordt dit onderwerp ook in het kader van leefbaarheid besproken

Cultuur
Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kenmerkt de aantrekkingskracht van de gemeente Zevenaar. Het kunst- en cultuurbeleid moet zich richten op het faciliteren van bestaande cultuur en ook open staan voor nieuwe culturele activiteiten. Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor Kunstwerk! (samenvoeging van het Musiater, Liemers Museum, Volksuniversiteit, Muziekschool, Lab12 en Bibliotheek).

Onderwijs
In sommige kernen is meer behoefte aan voor- en vroegschoolse educatie (VVE) dan in andere. Met onderwijskansenbeleid stemmen we af welke scholen behoefte hebben aan meer inzet of ondersteuning van onderwijs- en zorg.

Kinderopvang en het onderwijsveld zijn belangrijk voor de economie. Werknemers hebben goede opvang nodig voor hun kinderen. De kinderen willen we goed opleiden zodat zij goed voorbereid zijn op hun toekomst en de bedrijven over goed opgeleide werknemers kunnen beschikken.

Jeugd
De jeugd is de toekomst en hebben ook speeltuintjes en andere plekken nodig waar zij bij elkaar kunnen komen voor elke leeftijd
PM

Senioren
PM

Ambities sociale leefomgeving
- We willen een mooie openbare ruimte die uitnodigt tot spelen, bewegen en ontmoeten, en die toegankelijk en inclusief is voor iedereen. In het Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (IBOR) zijn hiervoor doelstellingen opgenomen.
- We zorgen voor een goede openbare veiligheid, een veilige omgeving met veilige gebouwen, voor zelf- en samenredzame inwoners, voor bescherming van kwetsbaren en voor effectieve hulpverlening.
- Voorkomen van problemen en hulp als dat nodig is, sport en bewegen, kansen voor ontspanning en cultuur in een prettige, schone en groene woonomgeving.
- Jeugd: PM

3.5.3 Uitnodigende Leefomgeving

We zien de openbare ruimte als voornaamste ontmoetingsplek van de samenleving, zowel in de stad als erbuiten. De buitenruimte is een plek waar mensen elkaar ontmoeten, waar mensen kunnen bewegen, evenementen bijwonen, sporten of van de natuur genieten en tot rust komen.

We willen in Zevenaar aantrekkelijke landschappen die bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied bieden, waarin ruimte is voor mens en natuur en waarbij we kwetsbare natuurgebieden ontzien. Door het natuurlijk systeem te versterken, kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren. Ook de groene openbare ruimte in stedelijk gebied heeft waarden voor natuur, kwalitatieve uitstraling en verkoeling. Met de steeds verdere verstedelijking staat de groene ruimte echter nog steeds onder druk.

Naast alle plannen die ook in deze omgevingsvisie naar voren komen voor verdere bouw, willen we tegelijkertijd werken een de groene ruimte. Deze twee ontwikkelingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en zouden zodoende in de fase van planvorming samen opgepakt moeten worden. Hierbij aansluitend bij het motto uit de verstedelijkingsstrategie van de regio: meer stad, meer landschap.

Natuur
Langs de randen van de gemeente Zevenaar vormen de uiterwaarden van de Rijn en IJssel en de Rijnstrangen een groot samenhangend, grensoverschrijdend, en bijzonder natuurgebied. Deze natuurgebieden zijn onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en overlappen grotendeels met het Natura2000-gebied Rijntakken. De Gelderse Poort in het zuiden en de IJsselpoort in het noorden maken hier deel van uit. Gebieden van het GNN in het noorden van Zevenaar zijn onderdeel van de (ecologische) verbinding tussen de natuurgebieden op de Veluwezoom en in het Montferland. Het GNN heeft een belangrijk functie voor de verspreiding en instandhouding van dieren en planten.

Natuur is overal om ons heen en in velerlei opzichte waardevol. Behalve de ecologische waarde omdat er sprake is van een leefgebied waar planten en dieren leven, vormt het ook een economische en sociale waarde. Een natuurlijke omgeving is nog steeds de basis voor onze voedselproductie, het draagt bij aan het verminderen van wateroverlast en hittestress en is positief voor onze gezondheid.

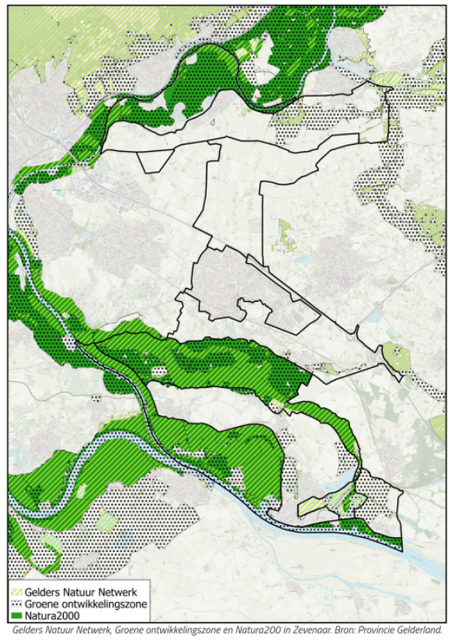

Gelders Natuur Netwerk, Groene ontwikkelingszone en Natura2000 in Zevenaar. Bron: Provincie Gelderland.

Natuur, water en klimaatadaptatie hangen nauw met elkaar samen voor het creëren van een leefbare omgeving en een robuust landschap. Voor klimaatadaptatie is een veerkrachtig landschap van belang. Dit betekent een goede biodiversiteit en goede ecologische dwarsverbindingen bij gradiënten, beken en over de rivier tussen bosrijke en natuurkerngebieden. Hier liggen kansen om natuur, rivier en landbouw met elkaar te verweven. In een veerkrachtig, robuust landschap met een adaptief riviersysteem kunnen extreme hoog- en laagwaters en een gemiddeld hogere temperatuur goed worden opvangen. Per landschapszone kan worden gekeken naar de karakteristieke landschapselementen voor het creëren van groenelementen die tegelijkertijd het bestaande landschap, de waterhuishouding, en natuur en biodiversiteit versterken.

Groen
We vinden het belangrijk dat er voldoende groen is in onze kernen en dat onze waardevolle groenstructuren beschermd zijn. We zorgen hiermee voor een goede balans tussen groen en steen. Zo vermindert groen de kans op wateroverlast, biedt groen verkoeling tijdens warme dagen en draagt groen bij aan een betere gezondheid en hoger welzijn. Het bepaalt mede hoe we onze leefomgeving waarderen. Daarnaast kan groen ook een bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

CONCEPT

Stedelijk gebeid
In het stedelijke gebied bepalen met name enkele waardevolle groengebieden door hun kwaliteit en omvang de huidige groenstructuur, zijnde:

- Landgoed Sevenaer
- Freulebos
- Stationsplein
- Gimbornhof
- Oude Wal
- Begraafplaats Arnhemseweg
- Begraafplaats met park Rosorum.

Daarnaast bepalen de wegbeplantingen langs de hoofdontsluitingswegen en singels het raamwerk van de groenstructuur in het stedelijk gebied. Op gedetailleerdere schaal kleden de kleinere groenvoorzieningen een wijk aan waarbij gevarieerd groen afgestemd op de omgeving is toegepast. Structuurbepalend groen draagt in hoge mate bij aan de functies van het (openbaar) groen.

Landelijk gebied
In het landelijke gebied zijn het vooral de natuurgebieden, bossen en beekdalen die onze groene omgeving bepalen. In het agrarisch gebied wordt de groene omgeving vooral gevormd door houtopstanden/ houtwallen, bomenrijen en bermen. Deze vormen belangrijke ecologische verbindingen in het agrarisch gebied en zijn beeldbepalend.

Groenblauwe raamwerk

We willen de groenblauwe gebieden en structuren binnen en buiten de stedelijke zone versterken en deze nog meer met elkaar verbinden, zodat landschapswaarden overal in de stedelijke zone nabij zijn en kunnen bijdragen aan de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid. Dit wordt op de kaarten aangeduid met de groene pijlen tussen de kernen, waarbij word ingestoken op het creëren en versterken van recreatieve en ecologische verbindingen. Daarbij gaan we op zoek naar slimme combinaties van functies om de ruimtevraag te verminderen.

We geven uitvoering aan het "Groenblauwe raamwerk". Hierin worden de kansen en de dilemma's voor versterking van groen en blauw verder uitgewerkt en verrijkt met de uitgangspunten en doelstellingen van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Dit heeft elf denklijnen opgeleverd, voor verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de Groene Metropoolregio. Voor Zevenaar betekent dit dat we inzetten op het versterken van het groenblauwe raamwerk door de bestaande groene hoofdstructuren van de gemeente beter te verbinden: het stedelijk uitloopgebied verbinden met de omliggende natuurgebieden. Daarnaast willen we een gebiedsperspectief voor het gebied het Broek. Dit gelet op de verschillende ruimteclaims zoals vanuit klimaat, recreatie, bodem, landbouw. Het groenblauwe raamwerk maakt niet alleen Zevenaar aantrekkelijker voor bewoners en bezoekers, maar versterkt ook de biodiversiteit.

We zetten in op een bossenstrategie. We zien kansen om nieuwe bossen en groenblauwe dooradering aan te leggen voor de regionale doelrealisatie van 5.000 ha recreatief uitloopgebied. Kansrijke gebieden om hieraan een bijdrage te leveren, liggen tussen de kernen van Westervoort, Duiven en Zevenaar. Via bijvoorbeeld hoogwaardige fietspaden en toeristische overstappunten kan het stedelijk uitloopgebied verder worden uitgestrekt voorbij de direct aangrenzende omgeving.

Water

Water is van oudsher een belangrijke factor geweest bij het in cultuur brengen van het Liemerse en dus Zevenaarse landschap dat is gevormd en getekend door het omgaan met water en dat ooit bekend stond om zijn ondoordringbare moerassen. Klimaatverandering maakt wateropgaven weer actueel.

Het watersysteem van Zevenaar reageert sterk op de waterstanden van de rivieren Rijn en IJssel, waarbij hoge rivierstanden ervoor zorgen dat sloten sneller vol lopen en lage rivierstanden juist droogval veroorzaken. In bijgevoegde kaart is de invloedssfeer van de grote rivieren op het watersysteem van de Liemers weergegeven bij lage waterstanden. Hieruit is op te maken dat ongeveer de helft van de Liemers invloed van de grote rivieren ondervindt op het watersysteem. Hoe donkerder de kleur, hoe groter het effect.

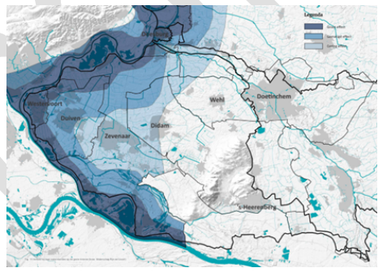

Belangrijkste conclusies vanuit het rapport Feitenbeeld de Liemers (juni 2023)

De opgave: grondwater weer op peil en slim omgaan met het neerslagoverschot en de rivierinvloeden
Jaarrond is er water genoeg maar in (winter)periodes met een neerslagoverschot voeren we dit water grotendeels af waardoor we dit in (zomer)periodes met een neerslagtekort niet kunnen benutten. Als gevolg wordt er flink beslag gelegd op de grondwatervoorraden waardoor de grondwaterstand steeds dieper weg zakt.

Daarnaast moeten we ook slim omgaan met toenemende rivierinvloed en piekbuien om overlast te voorkomen.

De ambitie voor 100mm extra voorraadberging
Om het watersysteem van de Liemers en dus Zevenaar weer in balans te krijgen zal er gemiddeld 100mm watervoorraad aan het systeem moeten worden toegevoegd. De meest kansrijke zoekrichting is het toevoegen van extra watervoorraad in het bodemprofiel. Vervolgens moet de vraag worden gesteld; hoe kan deze ambitie van 100mm vertaald worden naar een gebiedspecifieke set van inrichtings-maatregelen?

Vergroten waterberging:

- Waar mogelijk het strategisch verlagen van groenstroken;
- meer elementenverharding, en reductie nodeloze verharding
- Uitvoering revitaliseringsprojecten tot 2037 uitgaande van klimaatrobuust ontwerp van het watersysteem en de waterketen (riolering) van de kernen;
- Waterberging in landelijk gebied vergroten na (geo-hydrologisch onderzoek naar waterbalans)

Het watersysteem van de Liemers en dus Zevenaar staat voor grote opgaven wat betreft watertekorten in droge periodes, wateroverschotten bij extreme neerslag, verzakkingen, dijkversterking, drinkwater, natuur en waterkwaliteit. Met de opgaven in het achterhoofd zullen er keuzes moeten worden gemaakt om de opgaven zoveel mogelijk integraal aan te pakken. Deze keuzes zullen de komende tijd in beeld worden gebracht.

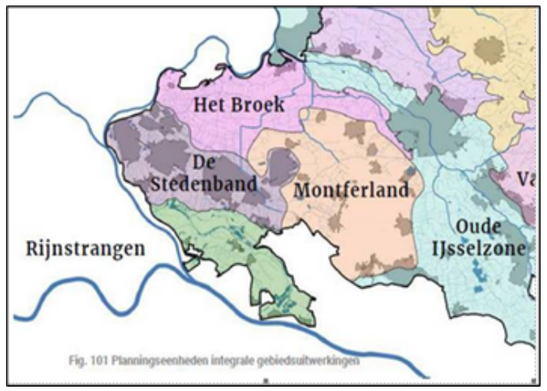

CONCEPT

Klimaatadaptatie

Als gemeente zetten we op verschillende onderdelen in om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan en de biodiversiteit te verhogen:

- Het voorkomen van wateroverlast bij hevige regenbuien, door steeds meer opvanggebieden voor regenwater aan te leggen.
- Het voorkomen van droogte door bijvoorbeeld meer regenwater op te vangen en naar het grondwater te laten zakken.
- Het beperken van hittestress door:
  - meer schaduw door het aanplanten van meer bomen,
  - het stimuleren van groene daken
  - meer groen en minder verharding en waar mogelijk toepassing van semi-verharding,
- Het stimuleren van verticaal groen/geveltuinen
- Accepteren dat gewenste vergroening en efficiënt ruimtegebruik soms gepaard gaat met langere loopafstand naar de auto.
- Het stimuleren van de biodiversiteit door bijvoorbeeld ons maaibeleid aan te passen en in te zetten op rijkere beplantingsvormen (bijvoorbeeld bloemrijk grasland in plaats van enkel strak gemaaid gras).

Ruimtelijke kwaliteit

Bij plannen voor (her)ontwikkeling is er nadrukkelijk oog voor het bereiken van ruimtelijke kwaliteit om zo de uitstraling en toekomstbestendigheid te vergroten. Zowel bij de plannen die de gemeente zelf ter hand neemt als bij ontwikkelingen van derden wordt zodoende op verschillende onderdelen en in verschillende planfases aandacht gevraagd voor vrijwel alle plannen voor de bebouwde omgeving en de buitenruimte. Hierbij is oog voor:

Functionaliteit
Een goed en efficiënt gebruik van panden en buitenruimte waarbij er met aandacht voor de omgeving een goed ingepast plan komt. Ook wanneer de oorspronkelijk beoogde invulling komt te vervallen, is het wenselijk om zonder al te grote aanpassingen en verlies van geld en kwaliteiten tot een herinvulling te komen.

Bebouwingsbeeld
Bebouwing wordt neergezet voor tenminste de komende decennia en verdient het dan ook om met zorgvuldigheid te worden ontworpen, zowel het eigen aanzicht als de wijze waarop het in een (historische) context wordt geplaatst.

Bestaande kwaliteiten, groen en duurzaamheid
Een goede woonomgeving is veel meer dan een fraai gebouw. De uitdagingen voortkomend vanuit klimaatverandering en groeiend besef van waarden maken dat vergroening van de buitenruimte essentieel is en materialen zoveel mogelijk herbruikbaar zijn. Bestaande kwaliteiten van het landschap, bebouwing en groen verdienen een goede inpassing en waar dat niet lukt een zorgvuldige aanpassing.

Ontwerpers op het vlak van architectuur, infrastructuur, stedenbouw en landschap worden uitgedaagd om met hun plannen zoveel mogelijk in een brede doelstelling te voorzien. Interne expertise maar ook commissies voor ruimtelijke kwaliteit en erfgoed hebben hierbij tenminste een adviserende rol. Bij nieuwe ontwikkelingen wil de gemeente de drempel laag leggen om vroegtijdig het gesprek aan te gaan teneinde het proces te bespoedigen en de uiteindelijke kwaliteit te verhogen.

Ambities uitnodigende leefomgeving

- We zetten in op versterking van de landschapsstructuren in combinatie met de landbouwtransitie en het creëren van een grotere beleefbaarheid van het landschap voor de inwoner, de recreant en toerist. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor het klimaat.
- We willen de harde barrière A12 doorbreken (en voorkomen dat de A15 een nieuwe barrière) wordt) en de klimaatcorridor tussen de Veluwe en het Reichswald (EHS) versterken.
- Waterkeringen als landschappelijke structuur inpassen.
- De Rijnstrangen willen we beter waarderen en zo mogelijk vrijwaren van ruimtelijke druk. De Rijnstrangen is een mogelijk toekomstig retentiegebied en daarom willen we dit vrijhouden van nieuwe kapitale investeringen.
- De beleving van het gebied rondom en vanaf het water laten ervaren door een passende infrastructuur aan te leggen.
- We willen de toeristische recreatieve belevingswaarde van het erfgoed, waaronder de landschapsparels, vergroten.
- Inrichting van de openbare ruimte aantrekkelijk maken of houden, zoals bestrating, verlichting, speelplekken etc.
- We geven uitvoering aan het "Groenblauw raamwerk".
- We zien kansen voor een bossenstrategie.
- Stedelijke ontwikkeling vindt plaats in de zogenaamde stedelijke zone. In het buitengebied zet de gemeente in op kwalitatieve versterking van de woonomgeving en daarmee het landschap
- Het aantrekkelijk maken of houden van de inrichting van de ruimte zoals bestrating, verlichting en speelplekken.
- We willen de biodiversiteit vergroten en het bestaande behouden.
- We willen dat de openbare ruimte bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering zoals hitte, droogte en wateroverlast.
- We willen een duurzame en circulaire openbare ruimte
- We willen dat inwoners tevreden zijn met de openbare ruimte en zich betrokken voelen.

3.5.4 Duurzame Leefomgeving

Duurzaamheid

Gemeente Zevenaar vindt duurzaamheid erg belangrijk. Samen met inwoners en ondernemers willen we ervoor zorgen dat we duurzaam kunnen wonen, werken en leven. Met evenwicht tussen mens, milieu en economie. Voor nu en voor straks. Zodat ook onze kinderen en kleinkinderen goed kunnen leven. Een verantwoordelijkheid van ons allemaal.

Er speelt momenteel veel op het gebied van klimaat, energie en (circulaire) economie. Al deze ontwikkelingen hebben impact op de ruimte en het ruimtegebruik. Zevenaar wil ook een bijdrage leveren op verschillende manieren. Een bijdrage aan het terugdringen van de CO_2-uitstoot, onder andere via de Regionale Energie Strategie (RES).
De geringe capaciteit op het elektriciteitsnet is een beperkende factor voor ruimtelijke ontwikkelingen en vormt een ernstige bedreiging voor het behalen van onze doelen. We werken aan toekomstbestendige en duurzame werklocaties (herstructurering, circulariteit en logistiek), investeren in onderwijs (Liemerse ambassade) en gaan een nieuw, toekomstbestendig Regionaal Programma Werklocaties (RPW) maken. Met circulariteit wordt de omslag naar een circulaire economie bedoeld,

Energietransitie

De energietransitie vraagt om de omschakeling van fossiele energiebronnen naar het gebruik van hernieuwbare energie zoals zonne-energie en windenergie. Het biedt ons een kans om de energietransitie te verbinden vanuit onze ambities, doelen en kwaliteit van ons landschap en onze leefomgeving. Het gemeentelijke beleid zon en wind (grootschalige opwek) uit mei 2020 wordt als bouwsteen meegenomen in de Omgevingsvisie. Echter, ten aanzien van wind is nieuw beleid gewenst, want de huidige gemeenteraad ziet windenergie in de rangorde als meer wenselijk dan zonneakkers op de grond.
Vanuit de gemeenteraad en het college worden zonnepanelen op bedrijven en woningen als meest wenselijk gezien, daarna windturbines en als laatste zonneakkers. Als mogelijke locaties voor windenergie wordt de A12 genoemd: een energiecorridor, al dan niet in combinatie met zonneschermen tegen de snelweg aan.
Ook plaatsing van extra turbines bij bestaande locaties is goed voorstelbaar. Nader onderzoek hiernaar is nog noodzakelijk

Het is belangrijk om in te zetten op duurzame energie en het is de wens om meer zonnepanelen op (bedrijfs)daken te plaatsen, aangezien er nog veel daken zijn waar geen panelen op liggen. Op deze manier hoeven er geen of minder zonneparken gebouwd te worden en kan er

CONCEPT

een andere bestemming voor deze grond komen (bijv. biologische en kleinschalige landbouw).

Daarnaast willen we in Zevenaar gebieden aanwijzen om te experimenteren met de opwek, opslag of andere nieuwe vormen van energie. Een duurzame gemeente is een gemeente die rekening houdt met toekomstige generaties.

Warmtetransitie

Inwoners van Zevenaar spelen een belangrijke rol in de overgang naar een 100% aardgasvrije gemeente. Samen met inwoners, ondernemers en belanghebbenden heeft de gemeente een Warmtetransitie visie opgesteld. Hierin staat onder andere beschreven hoe we tot een aardgasvrije gemeente willen komen en met wie er samengewerkt moet worden om het doel te halen. De visie geeft ook een globale planning aan wanneer in welke wijk of dorp een start wordt gemaakt met het gezamenlijk bepalen hoe woningen in de toekomst op alternatieve wijze worden verwarmd. Verder omschrijft de warmtetransitie visie een aantal alternatieven voor aardgas. In november 2019 is de visie door de gemeenteraad vastgesteld. In warmtetransitie plannen zal per kern aangegeven worden wat het ruimtelijke effect zal gaan zijn. Als potentiële warmtebronnen worden Rhederlaag, De Bijland en de buurt rondom Reisenakker (Roodwilgen) gezien.

Elektriciteitsnetwerk

De marges in de ondergrondse ruimte raken snel op. Met name de ondiepe ondergrond in het stedelijk gebied ligt vol kabels, leidingen, afvalcontainers, funderingen, archeologische vindplaatsen en/ of boomwortels en nog meer, of wordt benut voor het opwekken van bodemenergie.

De druk op de ruimte zal door verstedelijking, klimaatverandering en energietransitie nog verder toenemen. De verdichting van de bebouwing die hiervan het gevolg is, leidt tot concurrentie van ondergrondse functies en tot een slag om de ruimte zowel boven als ondergronds. De ruimte onder de grond dreigt zo een knelpunt te worden voor de ambities en de opgaven waar we aan werken. De oplossing voor de beperkte ondergrondse ruimte voor boomwortels, kabels en leidingen moet in samenhang met het bovengrondse gebruik gezocht worden.

Het huidige elektriciteitsnetwerk heeft dus onvoldoende capaciteit (netcongestie) om aan de toekomstige vraag naar elektriciteit te voldoen, of om alle zonne- en windenergieparken aan te sluiten. Daarmee is netcongestie een beperkende factor geworden voor ruimtelijke ontwikkelingen. We werken in regionaal verband samen aan een Gelderse energieinfrastructuur (GEIS) van de toekomst. Daarvoor maakt de provincie een Energievisie in nauwe samenwerking met gemeenten in de Groene Metropoolregio en netbeheerders. Hierin staat hoe en waar de regio's energie kunnen besparen, duurzame energie kunnen opwekken en de infrastructuur kunnen aanpassen.

Elektrische laadpalen

Daarnaast streven we ook naar een schonere en gezondere lucht in onze gemeente, hiervoor bestaat de ambitie om ons aan te sluiten bij het Schone Lucht Akkoord. Vanuit het Klimaatakkoord is één van de afspraken dat gemeenten zorgen voor een integrale laadvisie en plaatsingsbeleid. Om te zorgen dat er tijdig voldoende laadpunten zijn, is de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) opgesteld, een bijlage van het nationale Klimaatakkoord. Voor de gemeente Zevenaar geeft de integrale laadvisie de komende jaren richting aan de ontwikkeling van een dekkend, toegankelijk, betaalbaar en veilig netwerk van laadinfrastructuur voor de meeste elektrische voertuigen.
Deze visie dient daarmee als basis om de plannen rondom de uitvoering en uitrol van laadinfra mee op te kunnen stellen.

Ambities duurzame leefomgeving

- Duurzaamheid vraagt om vooruit te kijken. Maar ook om nu al te handelen. Gemeente Zevenaar heeft de volgende duurzaamheidsambities vastgesteld:
- Gemeentelijke CO_2-uistoot met 55% verminderen in 2030
- De gemeente Zevenaar is in ieder geval in 2050 energieneutraal. Hoe eerder, hoe beter.
- Gemeente Zevenaar wil graag in 2040 een aardgasvrije gemeente zijn.

CONCEPT

4. Uiterwaarden IJssel

Algemeen

De IJssel heeft een bijzondere ligging. Vanaf de dijken langs de IJssel is in zuidelijke richting zicht over het vlakke rivierenlandschap. In noordelijke richting is een prachtig zicht op de Veluwezoom. Dit deelgebied omvat het stroomgebied van de IJssel tussen de bandijken. De gemeentegrens valt hier grotendeels samen met de IJssel. Grote delen van de uiterwaarden langs de IJssel zijn aangewezen als natuurgebied (Natura 2000). Grootschalige ontzanding heeft hier plaatsgevonden en een nieuw recreatielandschap gevormd. Alleen de Koppenwaard is nog steeds een kenmerkend stukje IJsseluiterwaard; een kleinschalig landschap met onregelmatige blokvormige verkaveling, oude kleiwinningsputten, bosjes en grasland. Hier staan natuur en landbouw met de herkenbaarheid van de voormalige steenfabrieken centraal.

Het plassengebied, dat ontstond door de zand- en grindwinning, transformeerde naar het waterrecreatiegebied Rhederlaag, het grootste waterrecreatiegebied van Oost Nederland. Dit kenmerkt zich door het grote wateroppervlak met aan de randen intensieve en extensieve vormen van recreatie. Langs de noordrand liggen campings met jachthavens en stranden. Aan de zuidzijde ligt de woonwijk Riverparc. Andere delen zijn meer extensief met dagrecreatie en natuur. Rond de Valeplas zal natuur ook meer ruimte krijgen.

De Koppenwaard heeft een sleutelfunctie in waterveiligheid. Voor het hele uiterwaardengebied langs de IJssel tussen Arnhem en Giesbeek is in 2020 een integraal plan vastgesteld: het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Dit plan zet in op toegankelijke uiterwaarden die klimaatextremen kunnen blijven opvangen. Er is ruimte voor rijke natuur, duurzame landbouw, recreatie en bedrijvigheid. Ook wordt de IJssel beter bevaarbaar. Een belangrijk uitgangspunt is de versterking van de ruimtelijke kwaliteit en de beleefbaarheid van het gebied. Vanaf 2023 wordt met een consortium toegewerkt naar concrete plannen voor herinrichting van het gebied.

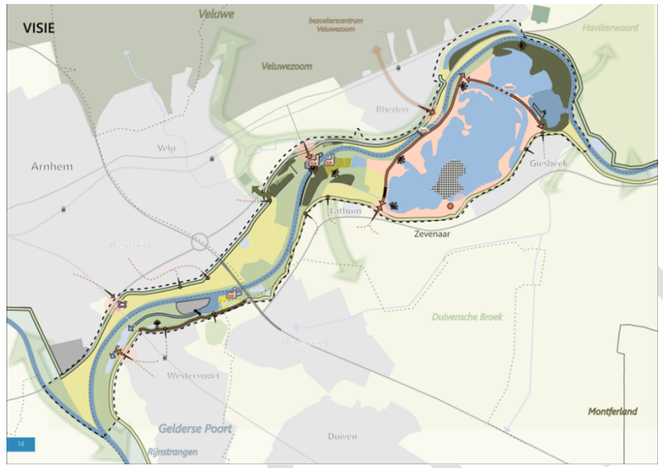

Visie Rivierklimaatpark

Intergemeentelijke structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort
Samen met inwoners, agrariërs en andere ondernemers is één evenwichtig plan gemaakt om tussen Arnhem en Giesbeek een uniek rivierpark te realiseren. Dit plan zorgt voor toegankelijke uiterwaarden die klimaatextremen kunnen blijven opvangen.
De intergemeentelijke structuurvisie vormt het toetsingskader voor de toelaatbaarheid van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast is de Structuurvisie een uitnodiging om te komen met initiatieven die bijdragen aan doelen van het Rivierklimaatpark. In de structuurvisie is per deelgebied een uitwerking gemaakt.

Basiskwaliteit landschap
De culturele en de ecologische waarden van het uiterwaardenlandschap van de IJssel worden hoog gewaardeerd. Uitzondering vormt het Rhederlaag. Hier zijn door de ontgronding culturele lagen verdwenen en zijn er nog weinig aanknopingspunten voor ecologische ontwikkeling.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit deelgebied?
Leefomgeving (natuur, landschap en recreatie) is leidend in dit gebied. Initiatieven moeten passend zijn binnen deze bouwsteen, dan wel daar een bijdrage aan leveren.

Bouwsteen Wonen

Woningbouw
Dit deelgebied is buitendijks gelegen en omvat weinig hoogwatervrij terrein. In dit gebied is geen sprake van een woondoelstelling, enerzijds door de beperkingen vanuit de rivier maar ook doordat het aanwezige grondgebruik zich niet hier niet goed tot verhoudt. De reeds aanwezige woonbebouwing ligt vrijwel geheel op Riverparc, als strak omkaderd en reeds volgebouwd gebied.

Bouwsteen Economie

Hart watersportcentrum van Oost Nederland
Binnen een fraaie landschappelijke omgeving ligt Recreatiegebied Rhederlaag. Dit is het grootste watersportparadijs van Oost-Nederland met rondom het water jachthavens en campings, buitensportactiviteiten en horecafaciliteiten. Vanuit recreatief en economisch oogpunt een belangrijk gebied waar meerdere toeristische en recreatieve activiteiten ondernomen kunnen worden. Het Rhederlaag trekt veel toeristen en recreanten aan vanuit de wijde regio waarbij naast de watergebonden activiteiten steeds meer wordt ingezet op een breder aanbod waarbij fiets en wandelverbinding binnen het gehele IJsselpoort gebied en de koppelingen naar de omgeving verder worden uitgebouwd. Ook wordt er meer ingezet op een aanbod dat ook met minder weer bezoekers weet te trekken.

Binnen het recreatiegebied wordt verder ruimte geboden aan diverse activiteiten en evenementen, met name op het evenemententerrein aan de zuidkant waar ook het festival Dreamfields plaats vindt.

CONCEPT

Bouwsteen Mobiliteit

Bereikbaarheid campings en de overzijde van de IJssel
Aan de noordkant van de gemeente wordt op het vlak van mobiliteit ingezet op het verbeteren van verbindingen binnen het Rivierklimaatpark voor recreatief gebruik. De aanpak van de Marsweg is daarbinnen de grootste uitdaging waarbij wordt ingezet op een vrij liggende fietsstructuur en een vernieuwde weg waarbij de rivier bij hoogwater beter er onderdoor kan stromen. Waar deze route nu nog richting het pontje gaat dat enkel een deel van het jaar in bedrijf is, wordt op langere termijn ingezet op de komst van een fietsbrug die een permanente goede verbinding kan maken met Rheden en de Veluwe. Naast recreatief gebruik worden ook de voorzieningen daarmee beter bereikbaar.

Brug
Een mooie en functionele fiets- en loopbrug over de IJssel ter hoogte van de Marsweg zien we als waardevolle toevoeging voor het Rivierklimaatpark IJsselpoort maar ook voor de verbinding tussen de gemeenten Rheden en Zevenaar. Als logische en duurzame verbindende schakel tussen noord- en zuidoever komen voorzieningen en gebieden binnen handbereik. Jaarrond beschikbaar voor zowel voor utilitair als recreatief gebruik. Daarnaast kan een mooie brug fungeren als landmark voor het Rivierklimaatpark en helpen het gebied op de kaart zetten als aantrekkelijke buur van de Veluwezoom.

Overnachtingshaven
Het is de verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat om de binnenvaart vlot en veilig over de rivieren te laten varen. De IJssel heeft te weinig overnachtingshavens. Daarom wordt een nieuwe haven aangelegd in de Valeplas bij Giesbeek.

Bouwsteen Leefomgeving

Ontwikkeling Rivierklimaatpark IJsselpoort
Vanuit de verschillende riviergebonden inrichtingsvormen wordt een meer samenhangend landschapspark nagestreefd.

Koppenwaard
De ambitie voor de Koppenwaard is gericht op verweving van landbouw en natuur en behoud van het kleinschalige cultuurlandschap; het reliëf en waardevolle landschapselementen. Recreatief medegebruik past daar bij. Uitbreiding van verblijfsrecreatie is hier niet aan de orde. Het gebied moet een rustige zone vormen. In het gebied komt natuurontwikkeling in de vorm van ooibos en de landbouw zal verder met de natuur worden verweven. Het steenfabriek terrein in de Koppenwaard kan een rol vervullen bij natuurontwikkeling en als extensief recreatief punt waar je naartoe kunt wandelen of fietsen.

Rhederlaag
Rhederlaag is een regionaal centrum voor intensieve (water)recreatie. Een ambitie is om de herkenbaarheid en de toegankelijkheid van het gebied te vergroten, waarbij de samenhang met het grotere landschap van de IJsseluiterwaarden wordt versterkt. Er is ruimte voor natuurontwikkeling door het concentreren van functies en zonering van het gebied. De noordoever van de plassen, de zone direct langs de IJssel, maakt onderdeel uit van de ecologische hoofdstructuur. De zuidoever van Rhederlaag is kleinschalig met groene oevers met bosschages en kleine stranden. Recreatievoorzieningen worden zorgvuldig ingepast met oog voor de kernkwaliteiten zoals de herkenbaarheid van de dijk, uitzichten naar de Veluwe, herkenbaarheid van de voormalige IJsselmeanders en oude bewoningsplaatsen. Met behoud van zichtlijnen, uitzichtpunten en dijken als herkenbare elementen.

Ambities deelgebied Uiterwaarden IJssel
- Het gebied blijft zich onderscheiden van de binnendijkse IJsselzone door de vergezichten en de zichtbare (voormalige) dynamiek van de IJssel.
- Het gebied wordt met oog voor ruimtelijke kwaliteit en klimaatadaptie ingericht voor recreatie, landbouw en natuur als onderdeel van het Rivierklimaatpark IJsselpoort.
- Belangrijk bij nieuwe ontwikkelingen is het herkenbaar en beleefbaar houden van de structuurbepalende elementen, de dijken, de oude zand- en kleigaten, oude meanders en bewoningsplaatsen, relicten van oude verdedigingslinies.
- In de Koppenwaard ook het verkavelingspatroon van weidegronden herkenbaar houden dan wel versterken. De uiterwaarden zijn een belangrijk natuurgebied.

CONCEPT

5. Dorpen IJsselzone

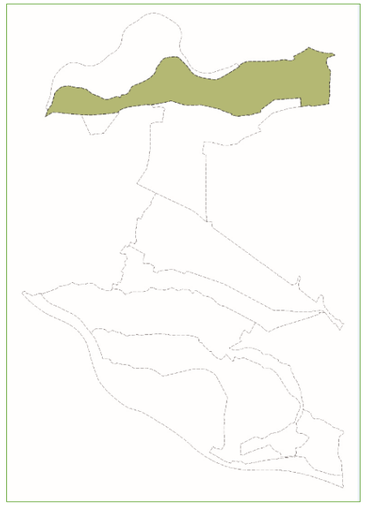

Algemeen: Het meer kleinschalige landschap achter de dijken met de dorpen Lathum, Giesbeek en Angerlo

De kernen Lathum, Giesbeek en Angerlo hebben elk een eigen identiteit. Het landschap van de IJsselzone onderscheidt zich van het aangrenzende broeklandschap door een kleinere schaal, een grotere variatie, meer micro-reliëf en minder openheid. Als gevolg van de ruilverkaveling en het verdwijnen van kleinschalige landschapselementen is dit onderscheid op veel plekken lastiger leesbaar geworden. De N338 doorsnijdt oude patronen zoals op de oeverwal van Lathum en Bahr, waardoor de relatie tussen het bebouwingslint en het achterland deels wordt onderbroken. Op plekken aan de dijk langs de IJssel dringt de invloed van het buitendijkse recreatiegebied ook in de IJsselzone door. Overigens vormen de rust en ruimte van dit landschap met haar dorpjes een waardevol en sterk contrast met de stedelijke zone waarin de stad Zevenaar ligt.

Basiskwaliteit landschap
De culturele en de ecologische waarden van de IJsselzone worden gemiddeld gewaardeerd. Op veel plekken zijn landschapselementen verdwenen en het landschap is enigszins versnipperd. Uitzondering vormt het landgoederenlandschap rond Bingerden, dat zowel cultureel als ecologisch hoger scoort. In het Lathumse Veld zijn juist veel landschapselementen verdwenen en de doorsnijding van de Rivierweg en het zicht op de bedrijven langs de A12 tasten het landschapsbeeld aan. Ook in het Giesbeekse Broek zijn weinig landschapselementen aanwezig. Rond Angerlo is het landschap weer rijker, maar ook deels verschraald.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit gebied?
Leefomgeving (landbouw) en wonen prevaleren in dit gebied. Initiatieven moeten passend zijn binnen deze bouwsteen, dan wel daar een bijdrage aan leveren.

Bouwsteen Wonen

De noordelijke kernen bieden beperkte ruimte voor herontwikkeling binnen de bestaande bebouwingsgrenzen. Om enige mate van eigen groei van de kern op te vangen zijn er voor de korte termijn (tot 2030) nog een paar inbreidingslocaties door het invullen van open ruimte of herontwikkeling van vervallen van oude functies. In beperkte mate is er sprake van uitbreiding.

- ***Angerlo***

Angerlo heeft nog ruimte binnen de reeds gestarte uitbreiding Kolkwijk en het hier aan grenzende terrein van de corporatie (Dorpstraat), mogelijk op termijn uit te breiden met het pand en terrein van de melkfabriek. Verder lopen er nog enkele plannen in de Tieckenstraat en op het voormalig erf aan de Ds. de Grootstraat.

- ***Giesbeek***

In Giesbeek worden momenteel enkele kleine plannen onderzocht/ uitgevoerd. Als middelgrote kern valt te verwachten dat ook Giesbeek op termijn nog extra uitbreidingsruimte behoeft. Binnen de huidige contour van de kern is het sportpark in potentie een aantrekkelijke inbreidingslocatie voor woningbouw. Echter dit vergt verplaatsing van het sportpark met vermoedelijk een noodzakelijke oversteek van de Rivierweg tot gevolg. Alternatief als uitbreidingslocatie in combinatie met aantrekkelijk en robuust groen en water vormt de oostpunt (omsloten door de straten Swalm, Rivierweg en de dijk). Ook hier liggen mogelijk kansen, maar een nadere afweging van beide locaties is nu nog niet aan de orde.

- ***Lathum***

Op het terrein van de voormalige Jonkerschool en achterliggend speelveld is reeds sprake van een initiatief waarbinnen enkele nieuwe woningen mogelijk zijn. Gelet op de beperkte omvang van de kern en het beperkte voorzieningenniveau, wordt er in Lathum vooralsnog niet ingezet op verdere in- of uitbreiding. Een mogelijk latere beperkte toevoeging kan zijn binnen de sfeer van de landgoederenzone (zie Het Broek) op het grondgebied tussen het dorp en de Lathumse Hoek, maar dan nadrukkelijk gekoppeld aan landschapsversterking.

- **Landgoederenzone**

Binnen dit deelgebied wordt de zone direct ten zuiden van de Rivierweg aangemerkt als gebied waar een transformatie richting natuur en landschapsversterking wordt nagestreefd. Een dergelijke ontwikkeling is hier ook denkbaar onder de noemer van nieuwe landgoederen met goed ingepaste bebouwingsclusters als onderdeel van een grotere totaalontwikkeling. Deze strook kent reeds waardevolle ensembles waar groen en bebouwing samenkomen (Huis te Lathum Bingerden en Wielbergen). Een substantiële groen-blauwe impuls aan het landschap met veel ruimte voor biodiversiteit, recreatief medegebruik en circulaire landbouw biedt daarmee kansen voor kleinschalige wooninitiatieven.

Functieverandering agrarische bedrijven
Een aantal erven zal een woonfunctie krijgen. Uitgangspunt is hierbij dat de vrijkomende agrarische bebouwing zoveel mogelijk wordt geclusterd en dat er meer landgoederenzones worden gecreëerd voor woningbouw in het buitengebied. Bij transformaties van boerenerven naar wonen is het belangrijk de historische kenmerken te behouden, de landschappelijke inpassing te verbeteren en erven weer hechter te verbinden met het landschap, zowel met landschapselementen als paden.

CONCEPT

Bouwsteen Economie

Bedrijventerrein Uitmaat
Het behouden van dit lokale bedrijventerrein is wenselijk omdat dit de lokale economie stimuleert. Vanuit de gemeente worden innovatie en een kwaliteitsimpuls gestimuleerd waar voor beide op deze plek kansen worden gezien.
Met InnoFields is binnen dit bedrijventerrein een concentratie van kennis en projecten aanwezig op het gebied van water- en bodemsystemen. Deze samenwerking wordt uitgebouwd tot Soil Valley met een (inter)nationale uitstraling, werkend in de regio.
Een eventuele goed ingepaste uitbreiding richting de westpunt willen we als optie mogelijk houden om passende bedrijvigheid te kunnen behouden en faciliteren.

Bouwsteen Mobiliteit

Rivierweg
De Rivierweg is voor het verkeer de levensader voor de aanwezige kernen. De ooit gekozen ligging maakt de weg tot een harde grens waarbij de kernen strak ingekaderd zijn. Veiligheid gekoppeld aan oversteekbaarheid van deze weg blijven aandacht vragen, vooral de inzet op een goede oversteekbaarheid voor langzaam verkeer, zeker als er met verdere groei van de kernen gekeken wordt naar ruimte aan de andere kant van de weg en de mogelijkheid om daar gelegen landschap meer in te zetten voor ommetjes door het landschap.

Omdat de huidige inpassing van de Rivierweg conflicteert met de landschappelijke kenmerken en potenties, ligt hier een opgave die kansen biedt om het landschap duurzaam te versterken en de barrièrewerking van de weg aan te pakken. Deze opgave verdient het om in samenhang bekeken te worden met de entreegebieden voor Lathum en de Lathumse Hoek die ook relevant zijn voor de ontwikkeling van het Rivierklimaatpark.

Uitbreiding langzaam verkeersnetwerk
Gekoppeld aan de landgoederenzone (zie Wonen), ontstaan er wellicht ook mogelijkheden voor uitbreiding van het fiets- en wandelnetwerk van dit gebied die uiteindelijk ook te koppelen zijn aan de noord-zuid structuur door het Broek.

Bouwsteen Leefomgeving

In de IJsselzone zijn de dorpen en het platteland onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het platteland biedt werkgelegenheid, ontspanning en streekproducten. In de kernen liggen de (grotere) voorzieningen waarop ook bewoners van het buitengebied zijn aangewezen.

Er ligt een kans voor agrarische bedrijven door in te spelen op de zorgvragen uit de kernen (zorgboerderijen, kinderopvang). Dit komt de economische vitaliteit van het platteland zeker ten goede.
Gelet op de kleinere schaal van de IJsselzone is schaalvergroting hier in het algemeen minder passend. Dus inzet is meer kleinschalige landbouw en meer nevenfuncties van boerenerven

In de dorpen zijn de groene en open ruimtes van groot belang omdat deze voor een sterke relatie zorgen tussen het dorp en het landschap. Bij ontwikkelingen is het belangrijk om deze onbebouwde ruimtes te koesteren en open te houden.

Ambities deelgebied Dorpen IJsselzone

De landschappelijke samenhang versterken in het meer open oeverwallenlandschap bij Lathum en Giesbeek en in het meer besloten dekzandlandschap rond Bingerden en Angerlo. Op deze wijze moet de meer kleinschalige IJsselzone zich weer duidelijker gaan onderscheiden van het aangrenzende meer grootschalige, zeer open Broeklandschap.

- Behoud van landschapselementen, karakteristieke historische bebouwingslinten en dijklinten en versterking van de natuurfunctie in dit gebied.
- De landgoederen Bingerden en Wielbergen blijven herkenbaar als een cultuurhistorisch en landschappelijk waardevol ensemble met een kleinschalig en meer besloten karakter.. De landgoederen maken onderdeel uit van de ecologische verbindingszone Bingerden-Montferland.
- De landschappelijke barrièrewerking van de Rivierweg meer verzachten, zodat de samenhang in het landschap beter ervaarbaar wordt. Tegelijk is het de ambitie om de passant over deze weg fraai zicht te geven op het landschap.
- Extra aandacht is geboden voor de landschappelijke inpassing van grootschalige landbouw- en recreatieve functies en bijbehorende parkeervoorzieningen.

CONCEPT

6. Het Broek

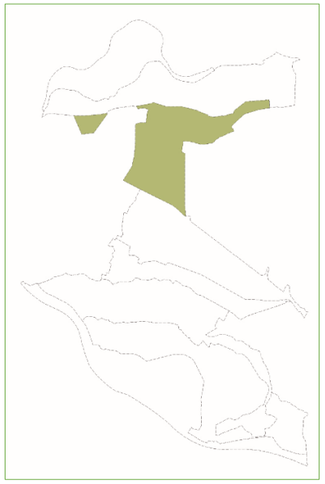

Algemeen: Het uitgestrekte landbouwgebied

Het middengebied van Zevenaar is het zogenaamde komgebied binnen het rivierenlandschap, een relatief laaggelegen stuk land van rivierklei dat zich kenmerkt door openheid en prachtige vergezichten, agrarische bedrijvigheid, harde wind en smalle wegen. Het Zevenaars broekgebied is onderdeel van het grote komgebied van de Liemers. Dit komgebied is binnen de provincie Gelderland één van de grotere open landschappen. Het gebied is voornamelijk in gebruik voor agrarische doeleinden: ruim 40% van de agrarische bouwpercelen van Zevenaar bevindt zich in Het Broek. Ook in oppervlakte neemt het Broek een belangrijke plek in voor de landbouw waarmee de sector beeldbepalend is voor het landschap; ruim 50% van het bebouwde oppervlak bevindt zich in het Broek. Het belang van het Broek als agrarisch gebied wordt vooral bepaald door een relatief beperkte menging van functies.

Het komkleigebied, ooit een groot moerasgebied, is sinds de late dertiende eeuw stapsgewijs ontgonnen vanuit de omliggende dorpen. Hoewel de bebouwing is toegenomen, heeft het gebied nog steeds een open karakter met beperkte bebouwing. Kenmerkend zijn de rechte wegen, sloten en weteringen. Het oostelijk komgebied heeft meer oorspronkelijke beplantingselementen waardoor het een meer kleinschalige opbouw kent. Door het Broek liggen enkele noord-zuid wegen. Aan de noordzijde vormen weteringen en veldwegen de grens met de meer kleinschalige IJsselzone. Aan de oostkant vormt de Hengelder Leigraaf een duidelijke grens met het meer besloten zandlandschap rondom Didam met een bosrijk recreatiegebied.

In het zuiden en westen voert rijksweg A12 door het komgebied en heeft het oorspronkelijke komgebied deels plaatsgemaakt voor woongebieden en bedrijventerreinen van Duiven en Zevenaar.

Basiskwaliteit landschap
De culturele en de ecologische waarde van Het Broek wordt laag gewaardeerd. Toch is de uitgestrektheid van het Broek dat doorloopt in de aangrenzende gemeenten een unieke kwaliteit. Anderzijds is het een gebied dat bij de ruilverkaveling primair is ingericht voor de landbouw, waardoor de belevingswaarde en de ecologische waarde nu geringer zijn. Ook grootschalige infrastructuur draagt bij aan een lagere waardering doordat het de toegankelijkheid en de belevingswaarde van het Broek aantast.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit gebied?
Leefomgeving (natuur en landbouw) is de belangrijkste bouwsteen in dit gebied. Plannen in dit gebied moeten ten dienste staan van deze bouwsteen, hieraan minimaal bijdragen dan wel een koppelkans bieden. In dit gebied krijgt de opgave voor een robuust groenblauw raamwerk, een goede invulling van de landbouw, recreatie, energie en water een plek.

CONCEPT

Bouwsteen Wonen

Het Broek
Binnen het Broek is grootschalige woningbouw geen doelstelling. In het kader van transformatie van agrarische erven op basis van het beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) worden wel nog mogelijkheden gezien. Echter het overal transformeren van voormalige agrarische erven tot vergelijkbare kleine woonclusters met veelal dure woningen resulteert in een vreemd bebouwingsbeeld en mogelijk groeiend conflict tussen wonen en de primaire agrarische functie. Om die reden willen we hier ruimer insteken in de herbouwmogelijkheden op meer logische plekken, dichter bij de kernen/voorzieningen, gekoppeld aan landschapsversterking en met ruimte voor woningbouw voor meer diverse doelgroepen.

Bouwsteen Economie

Een vitale agrarische sector
Het Broek is de voornaamste plek voor de agrarische sector binnen de Liemers. Echter het bestaande aantal agrariërs mag niet zonder meer groeien en bij uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven dient de uitbreiding te zien op meer natuurinclusief boeren dan wel een nevenactiviteit bij een agrarisch bedrijf.

Nieuwe mogelijkheden
In het grotendeels open landschap zal de traditionele ruilverkavelingsstructuur in de basis overeind blijven, maar zal op strategische plekken ook ruimte moeten worden gemaakt voor natuur, landschap en verbindingen. Deze nieuwe functies hebben op zichzelf een waarde, maar kunnen ook van meerwaarde zijn voor natuurinclusieve bedrijfsvoering, nevenactiviteiten in het agrarisch gebied en eventueel als achtergrond voor functieverandering richting beperkte woonclusters of recreatie.

Bouwsteen Mobiliteit

Nieuwe verbindingen
Dit overwegend open landelijk gebied wordt voornamelijk in noord-zuid richting doorkruist om de verbindingen tussen de dorpen in het noorden en de stedelijke zone te leggen. De aanwezige Rivierweg voldoet in functionele zin vanuit doorstroming, maar vormt tegelijkertijd een harde en prominent in het landschap liggende grens voor de aanliggende kernen.

Met de gekozen landschappelijke versterking door uitbreiding van noord-zuid structuren van het groenblauw raamwerk, worden kansen gezien om deze ontwikkeling samen op te pakken met uitbreiding van een landschappelijk fraaie structuur voor de fietser. Een breder spectrum aan functies ten zuiden van de Rivierweg vraagt nadrukkelijk ook aandacht voor de oversteekbaarheid hiervan, met name bij de kernen. Snelheidsbeperking, weginrichting en eventueel overbrugging zou hierbij bespreekbaar gemaakt moeten worden.

Ook aan de zuidzijde bij de A12 is het wenselijk om voor langzaam verkeer verbindingen te maken met de woonomgeving. In eerdere planvorming voor woningen op Reisenakker is reeds gesproken over een brug over de snelweg om het noordelijk uitloopgebied boven de A12 te bereiken. Met de nieuwe bouwplannen voor Reisenakker en de landschapsversterking in het Broek, is een goede verbinding ook weer aan de orde.

Bouwsteen Leefomgeving

Energietransitie
In dit gebied kan ook uitvoering worden gegeven aan de energietransitie zonder dat dit de kenmerken van het gebied onaanvaardbaar aantast. Ontwikkeling van Het Broek naar een landschapstype dat ook plek biedt aan nieuwe kernkwaliteiten is voorstelbaar, bijvoorbeeld t.b.v. energietransitie of/of kringlooplandbouw. Bij voorkeur moet dat plaatsvinden op basis van een samenhangende landschapsstrategie voor het grensoverschrijdende Broek als geheel, waarbij ook de ecologische kwaliteit op orde wordt gebracht. Zo'n visie voorkomt incidentele ontwikkelingen, die een bedreiging vormen voor de landschapskwaliteit. In het open en rationele landschap zijn windturbines niet uitgesloten. Lijnopstellingen langs wegen of weteringen kunnen onderzocht worden.

Groen blauw raamwerk
- Versterken groenblauwe raamwerk.
- Tussen de IJsselzone en de Stedelijke Zone moet een voor fietsers en wandelaars recreatieve route tot stand komen. Langzame verkeersverbindingen door het gebied worden op een landschappelijk aantrekkelijke wijze begeleid.
- We willen de groen-blauwe gebieden en structuren binnen en buiten de stedelijke zone versterken en deze nog meer met elkaar verbinden, zodat landschapswaarden overal in de stedelijke zone nabij zijn en kunnen bijdragen aan een goed woon en leefklimaat, de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid.
- De waarde van het natte, open landschap als weidevogelgebied moet behouden blijven en zo mogelijk uitgebreid.
- De natuurwaarden van intensief gebruikte landbouwgronden zijn beperkt. Daarom moeten natuur- en biodiversiteit vooral worden versterkt door ontwikkeling van het "casco" van het broeklandschap. De natuurwaarden van de bermen langs de wegen en de oevers van de weteringen vormen de basis van dit casco. Maar ook langs sloten, akkerranden en perceelsgrenzen dient meer beplanting te komen, om de biodiversiteit te versterken. Daarnaast zijn bosjes en met groen omzoomde erven belangrijk voor natuur en biodiversiteit.

Ambities voor Het Broek
We gaan op zoek naar slimme combinaties van functies om de ruimtevraag te verminderen. Kortom: we zetten in op versterking van de landschapsstructuren in combinatie met de landbouwtransitie en het creëren van een grotere beleefbaarheid van het landschap voor de inwoner, de recreant en toerist. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor het klimaat, water en droogte.

CONCEPT

7. Stedelijke zone

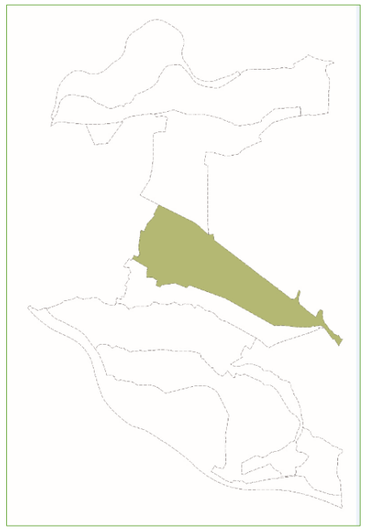

Algemeen: De stad Zevenaar

De stad Zevenaar is van oudsher de hoofdkern van de Liemers en heeft een regionale functie. In de stedelijke zone zijn voor de komende jaren de meeste ontwikkelingen voorzien. Bij de planmatige uitleg van Zevenaar is veel aandacht besteed aan een groene uitstraling en een robuuste hoofdgroenstructuur. Langs de snelwegen liggen royale groengebieden, rondwegen en invalswegen worden begeleid met royale laanstructuren. Het groen langs de hoofdinfrastructuur omkleedt de randen van wijken. In de wijken liggen groenstroken die weliswaar zorgen voor een groene aankleding, maar veelal beperkt in formaat zijn, versnipperd en met een beperkte gebruiksfunctie. De gebruiksfunctie is wel terug te vinden in de vele speelvoorzieningen binnen de gemeente. De plekken waar groen van formaat en gebruiksfunctie hand in hand gaan, zijn de parken en enkele grotere speelplekken. Hoewel veel wijken grenzen aan het landschap rond de stad, is het landschap op veel plekken niet goed toegankelijk. De jongste wijken Ooij en Groot Holthuizen zijn wel meer verbonden met het landschap. De buurtjes zijn hier als het ware los in het landschap geplaatst.

Groen vormt ook een belangrijke kwaliteit van de Zevenaarse bedrijventerreinen. Dit is voornamelijk in de vorm van robuuste groenstructuren maar met de nieuwe inzichten naar de toekomst toe verder uitgebouwd met groene en duurzame inspanningen op het niveau van de bedrijfskavels.

Centraal in de stedelijke zone en grenzend aan het centrum ligt de grote groene long van het landgoed Huys Sevenaer en de Gimbornhof. Andere grotere groengebieden zijn de begraafplaats met het park Rosorum, het park Reisenakker, het sportpark Hengelder en het Freulebos.

Evenals bij de Rijnzone is de barrièrewerking van infrastructuur een knelpunt voor de relatie tussen stad en landschap. Bij de aanleg van de A15 op Duivens grondgebied wordt hier aandacht aan besteed. Ter hoogte van de Rijnzone wordt de A15 in een bak gelegd, waardoor de visuele en functionele samenhang in het landschap behouden blijft. Ter hoogte van het Broek wordt de A15 verdiept aangelegd met flauw oplopende grondwallen, waardoor het uitzicht vanaf de stadsrand van Zevenaar landschappelijk blijft.

Bijzonder waardevol is het landgoed Huys Sevenaer, waardoor het landschap diep de stedelijke zone binnendringt. Het landgoed grenst direct aan de binnenstad van Zevenaar. De Gimbornhof is een park dat hier grenst aan het landgoed. Een strook ten noorden van de spoorlijn en een strook ten zuiden van de A12 behoren ook tot het landschap, en hebben deels nog een agrarische functie, maar zijn ook van waarde als uitloopgebied van de stad.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit gebied?
In dit gebied spelen alle vier de bouwstenen een rol, maar de nadruk ligt hier op wonen, economie en daarmee samenhangend mobiliteit. Binnen het deelgebied stedelijke zone speelt de bouwsteen leefomgeving een meer ondergeschikte rol, bijvoorbeeld stedelijk groen, de koppelkansen vanuit water, duurzaamheid, etc.

Bouwsteen Wonen

De goed ontsloten ruimte tussen grofweg A12 en Betuweroute biedt binnen de Liemers een heldere structuur waar de meeste woningbouw, bedrijvigheid en infrastructuur samenkomen. De voornaamste ontwikkelingen worden hier benoemd. Daarnaast zijn er de nodige kleine initiatieven in het gebied die momenteel al spelen of te verwachten zijn die samen ook een behoorlijke bijdragen kunnen leveren aan het totale woningbouwprogramma en de ruimtelijke kwaliteitswinst. Dergelijke plannen worden separaat afgewogen.

- ***Zevenaar Oost***

Binnen het gebied Zevenaar Oost worden de laatste deelgebieden van Groot Holthuizen, de Holtkamp en het Hof ingevuld. De zuidelijke locatie Stationspoort, nabij de Fashion Outlet biedt kansen voor een diverse invulling waarbij (gestapelde) woningbouw een logische toevoeging is. De reeds aanwezige supermarkt, de goede bereikbaarheid en de beoogde stationsomgeving bieden hier kansen voor een relatief hoge bebouwingsdichtheid. De woonfunctie kan daarbij tevens een bijdrage leveren aan levendigheid en sociale veiligheid in het gebied, al zal de plint ook ruimte moeten bieden voor uitbreiding van voorzieningen.

- ***Zevenaar Verder Oost***

Met de ontwikkeling van Zevenaar Oost is eerder ingezet op versterking en uitbreiding hiervan op basis van een masterplan waarbij ook plek werd gevonden voor kwaliteit van het landschap. Met de voorliggende forse taakstelling voor woningbouw wordt wederom naar deze zone gekeken. De koers hiervoor is reeds vastgelegd in de verstedelijkingsstrategie vanuit de regio.
Samen met de uitbreiding van het bedrijventerrein 7Poort II in oostelijke richting, gaat ook de woningbouw van Groot Holthuizen verder. Door deze totale opgave wederom samen te brengen in een totale gebiedsopgave waar ook de gewenste doortrekking Witte Kruis en de landschapsversterking in het kader van het groen-blauw raamwerk onlosmakelijk deel van zijn, ontstaat er een samenhangend logisch gebied. De clustering, maakt dat reeds aanwezige en voorziene infrastructuur en voorzieningen op efficiënte wijze kunnen worden benut, waaronder de relatief kostbare ingrepen om de barrièrewerking van spoor en snelweg te slechten (doortrekking Witte Kruis en fietstunnels). In beginsel wordt voor de woningbouw ingezet op verdere doorzetting in de vorm van de buurtschappen/wooncluster in Groot Holthuizen. Omvang en woningaantallen zullen gaandeweg de ontwikkeling worden afgewogen ten opzichte van relevante ontwikkelingen. Qua grootte heeft dit gebied in ieder geval de potentie om een substantiële bijdrage te leveren aan het regionale woningbouwprogramma met een verwachte realisatie die deels tot 2030 ligt en deels erna.

CONCEPT

- ***Reisenakker***

Nadat eerdere planvorming voor deze locatie met woningbouw circa 15 jaar geleden in de ijskast is gezet, worden er met het oog op de beperkte uitbreidingsruimte van Zevenaar nu weer kansen gezien om hier toch te komen tot een behoorlijk omvangrijke uitbreidingswijk. De ligging binnen de hoofdcontour van de kern Zevenaar, de ontsluitingsmogelijkheden en de beperkte aanwezigheid van landschappelijk waardevolle elementen bieden kansen voor woningbouw, gekoppeld aan een impuls voor het gebied. Wel zal er nadrukkelijk aandacht moeten zijn voor het zoveel mogelijk wegnemen van de negatieve effecten van A12 en toekomstige A15 en is het wenselijk om voor dit nu strak ingekaderde gebied de kansen voor overbrugging van de A12 voor langzaam verkeer te verkennen en zo een groter uitloopgebied binnen handbereik te brengen.

- ***Centrum***

Het centrumgebied is door de rijke historie en de veelheid en diversiteit aan functies en bouwvormen het meest dynamische gebied van de gemeente. Ontwikkelingen door de jaren heen hebben geleid tot een divers bebouwingsbeeld en een organische gegroeid stelsel van wegen, paden en pleinen. Door ouderdom en wisselingen in gebruik is er vrijwel altijd sprake van lopende ontwikkelingen in dit gebied. De afgelopen tijd heeft de focus van de gemeente vooral gelegen bij de opwaardering van diverse pleinen en parkeerterreinen. Inmiddels is duidelijk dat een kleiner en compacter kernwinkelgebied gewenst is om aantrekkelijk te blijven. Dit biedt kansen voor transformatie van een deel van de bebouwing en omliggende buitenruimte waarbij een nieuwe of grotere invulling met woningbouw nadrukkelijk een motor kan vormen voor een kwaliteitsslag.
Door de nabijheid van voorzieningen en openbaar vervoer wordt de kans gezien om woningbouw in het centrumgebied de intensiveren. Waar mogelijk wordt ook meer de hoogte opgezocht. Het parkeerbeleid voor het centrumgebied (uitgaande van hoge parkeernormen, in de basis op eigen terrein op te lossen) verdient hierbij nadrukkelijk een heroverweging om centrumontwikkelingen naar de toekomst toe mogelijk te maken. Qua woningaantallen wordt er ruimte gezien voor een flink extra woningaantal, echter verdeeld over veel verschillende plekken binnen het centrum, telkens met andere randvoorwaarden en gebruikers. Dit maakt het geen makkelijke opgave, maar wel een die constante aandacht verdient om de plek van volwaardig en aantrekkelijk centrumgebied te behouden. Waar mogelijk kan de gemeente de regie nemen om ontwikkelingen vlot te trekken, maar in veel gevallen is het ook een kwestie van actief meedenken en kansen pakken bij ideeën en ontwikkelingen wanneer initiatiefnemers hiermee komen.

- ***Enghuizen / BAT – Turmac***

De omvorming van het voormalig BAT terrein naar woonomgeving is een reeds ingezet traject waarbij inmiddels de wens is uitgesproken om naar hogere bebouwingsdichtheden toe te gaan. Hoogteaccenten zijn hierbij niet uit te sluiten, gecombineerd met een robuuste groenstructuur die een waardevolle toevoeging bieden. Hierbij zijn een goede ontsluitingsstructuur en ruimtelijke inpassing als randvoorwaarden meegegeven. Door meer gestapeld in grotere blokken te bouwen, ontstaat de mogelijkheid voor een goed functionerende groene openbare ruimte van formaat met structuren voor langzaam verkeer die meer eer kan doen aan de reeds door de ontwikkelaar gegeven naam Woonpark.

- ***Zuidspoor***

Het oudste bedrijventerrein van Zevenaar is met de groei van de kern steeds meer onderdeel geworden van de woonomgeving en is gelegen op een strategische plek met goede bereikbaarheid voor fiets en openbaar vervoer en overige voorzieningen nabij. Met het oog op de toekomst ligt het voor de hand deze positieve kenmerken beter te gaan benutten waarbij een invulling van woningbouw met hogere dichtheden als kansrijk wordt gezien. De locatie kan daarmee bijdragen aan een meer stedelijke uitstraling voor de kern, waarbij door het omliggende gebied goed te benutten als waardevol uitloopgebied, een prettige leefomgeving kan ontstaan waar per saldo de gehele kern van profiteert. De aanwezige bedrijvigheid is echter waardevol en zal in een zorgvuldig traject naar een goed gekozen nieuwe locatie moeten worden begeleid. Dit alles maakt de opgave complex en vergt een behoorlijke looptijd waardoor er vroegtijdig mee gestart moet worden om rond 2030 hier met woningbouw aan de slag te gaan.

- ***Entreegebied Doesburgseweg***

In de nabijheid van de huidige aansluiting A12 is de nodige dynamiek door wijzigend gebruik van panden, delen onbebouwde grond en wijzigingen ten aanzien van infrastructuur en bereikbaarheid.
De aansluiting komt op termijn te verdwijnen, de bereikbaarheid van Mercurion en Tatelaar moet worden verbeterd en de bouwvormen zijn deels achterhaald (leegstand) of niet aanwezig (LaPlace parkeerterrein). Een nog op te stellen visie op dit gebied biedt op langere termijn mogelijkheden om de omliggende functies deels te herzien. Ook de kansen voor aanvullende woningbouw in het gebied als hoogwaardige begeleiding van de noordelijke toegang van de stad zijn daarbij te overwegen.

Bouwsteen Economie

- ***Vitaal Centrumgebied***

Zevenaar heeft een groot kernwinkelgebied met een regionale functie en er zijn diverse (stedelijke) voorzieningen aanwezig. Er is een bovengemiddelde hoeveelheid winkelvloeroppervlak per inwoner. Zevenaar is een kern die vanuit de kracht van haar lokale en regionale verzorgingsfunctie meerdere werelden kan verenigen: Service dicht bij huis èn verrassend voor de regioconsument. Ontmoeten, beleven, terugkeren en langer verblijven zijn de kernwaarden. De voorwaarde daarvoor is een breed pakket aan voorzieningen, een aantrekkelijke openbare ruimte en trekkers (winkels, horeca en leisure) die een beeldbepalende en imagoverhogende rol vervullen. Het Raadhuisplein, Hal12 en het Landgoed zullen deze functie in de toekomst(kunnen) vervullen. Een nieuwe visie voor het centrum van Zevenaar wordt gestart in 2024.

Dit jaar wordt ook gestart met een specifieke visie op horeca en detailhandel.

Er wordt ingezet op een compact, maar aantrekkelijk centrumgebied. Door kansen voor transformatie naar passende functies te faciliteren kunnen aanloopstraten van kleur verschieten en kan centrumbebouwing een impuls krijgen. Tegelijkertijd is er vanuit de gemeente veel aandacht.voor de openbare ruimte waarbij de diversiteit aan pleinen bijdraagt aan de functionele mogelijkheden voor activiteit en verblijf, maar ook op de rustige momenten in positieve zin bijdragen aan de uitstraling van het centrum.

- ***FOZ Spoorallee Zevenaar***

Op BusinessPark 7Poort in Zevenaar wordt een fashion outlet geopend. Vlakbij de grens met Duitsland en direct aan de nieuwe afslag 'Zevenaar' vanaf de snelweg A12. Met een oppervlakte van 17.600m² wordt de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) ontwikkeld met een luxe en stijlvolle uitstraling en gevarieerd aanbod, waaronder 1.400m² voor restaurants. Gekoppeld hieraan is aan de noordzijde hiervan, binnen de ontsluitingslus van de FOZ een locatie voor een horeca en leisurecluster waarbij een hotel tot de mogelijkheden behoord.

- ***7Poort II***

Bedrijventerreinen aansluitend laten zijn aan bestaand regionaal bedrijventerrein. Zonering bedrijventerreinen parallel aan de A12. Eventueel tot aan Transito. Verplaatsing van te transformeren bedrijventerreinen naar deze locatie.

CONCEPT

- ***7Poort III/ Transito***

Arbeidsmigranten huisvesten: integraal plan rond de A12 zone.

- Transformatie van Zuidspoor als bedrijventerrein naar woningbouw.
- Onderzoeken mogelijkheden transformatie Mercurion en Tatelaar naar (deels) wonen.

Bouwsteen Mobiliteit

Binnen de stedelijke zone is de doortrekking A15 en de verbreding van de A12 een lang verwachte en hard nodige ontwikkeling. De snelwegstructuur vormt de levensader van het gebied waar congestie nu nog veel problemen en economische schade oplevert en een rem vormt voor nieuwe ontwikkelingen. De hieraan gekoppelde nieuwe afslagen (aansluiting Arnhemseweg op de A15 en aansluiting Zevenaar Oost op de A12) leiden tot een nieuwe verdeling van verkeer door de kern Zevenaar. Voor een groot deel is hier reeds op ingespeeld met uitbreiding van het hoofdwegennet (Arnhemseweg, Hengelder en de hoofdlaan 7Poort). Daarbij rekening houdend met het sluiten van de huidige aansluiting op de A12. Naar de toekomst toe is de doortrekking Witte Kruis als goede verbinding tussen A12 en Gelders Eiland essentieel. Ook wordt ingezet op het doorzetten van de structuur van 7Poort in oostelijke richting. In eerste instantie richting 7Poort II met ten zuiden daarvan de uitbreiding van de woonomgeving. Vervolgens wordt ingezet om deze weg door te trekken richting Transito en de hier gelegen aansluiting op de A12 bij Beek. Op termijn is het wenselijk om de doorgetrokken Edisonstraat verder door te trekking parallel aan de A12 en A15 (noordelijke randweg) en aan te sluiten op de Arnhemseweg.

- ***ViA15***

Doortrekking A15 en verbreding A12

Dagelijks loopt de A12 vast. Een goede verbinding tussen de rest van Nederland en Duitsland is van groot belang. Niet alleen voor de bereikbaarheid en doorstroming, maar ook voor de leefbaarheid. Met het project ViA15 wordt tegemoet gekomen aan de huidige congestie. De huidige A15 bij Bemmel wordt doorgetrokken en tussen Zevenaar en Duiven aangesloten op de A12. Daarnaast wordt de bestaande A12 verbreed en krijgt Zevenaar een nieuwe aansluiting bij de weg Hengelder (Zevenaar oost). Ook krijgt Zevenaar via de Arnhemseweg een aansluiting op de A15. De huidige aansluiting Griethse Poort komt na realisatie van het project ViA15 te vervallen. Door de twee nieuwe aansluitingen kantelt als het waren de verkeersstructuur van Zevenaar. Ter voorbereiding hierop zijn de Arnhemseweg en de weg Hengelder gereconstrueerd en voorbereid op hun nieuwe functie van ontsluitingswegen.

- ***Centrum***

Het vitaal houden van het centrumgebied vergt nadrukkelijk ook inspanning op het vlak van mobiliteit. De gewenste verdere verdichting van functies vereist aandacht voor de bereikbaarheid en het parkeerbeleid. Om meer te kunnen bouwen zal naar de toekomst toe veel meer op andere vervoersmogelijkheden zoals openbaar vervoer en fiets moeten worden ingezet. Het blijven hanteren van hoge buitenstedelijke parkeernormen leidt ertoe dat er weinig gebouwd kan worden. Parkeren op eigen terrein blijven vereisen voor elke ontwikkeling staat de groeiambitie in de weg. Aangezien een vitaal centrum reeds veel te bieden heeft en voldoende alternatieven voor eigen autobezit heeft, is een ander parkeerbeleid vereist. Een goede parkeerring om het centrumgebied, gecombineerd met enkele logische grote parkeerterreinen, een goed openbaar vervoer en fietsnetwerk vormen hier de basis voor.

- ***Aanpak gelijkvloerse spoorkruisingen***

De vele gelijkvloerse spoorkruisingen worden naar de toekomst toe een steeds grotere belemmering voor zowel veiligheid als doorstroming door de komst van meer en langere treinen. Binnen de Liemers ligt er vooralsnog enkel in Duiven en Zevenaar nog geen aanpak in het verschiet. De inzet is erop gericht deze zoveel mogelijk ongelijkvloers te maken. De complexiteit en hoge kosten maakt dit tot een project dat nadrukkelijk vanuit de regio in samenspraak met hogere overheden en ProRail opgepakt moet worden. Voor Zevenaar vormen de aanwezigheid van de tunnelbak van de Betuweroute en de beperkte ruimte rondom overgangen extra uitdagingen hierbij. Dit maakt dat strategisch omgegaan moet worden met beschikbare ruimte en zo naar de toekomst toe ook alternatieven mogelijk gehouden moeten worden. Een ruimtereservering bij het Turmac terrein en de NS gronden om in de toekomst een alternatief te bieden vanuit station/centrum in oostelijke richting is hiervan een voorbeeld.

- ***Noordelijke tak Betuweroute***

De mogelijke komst van een noordelijke tak van de Betuweroute ligt bij hogeren overheden nog steeds als optie op tafel. Hoewel er geen heel concreet tracé bekend is, lijkt een ligging direct ten oosten van 7Poort II en de A18 een denkbaar scenario. Hierbij komt er ook een splitsingspunt in Zevenaar bij. In landschappelijke zin is het een grote bedreiging voor de leefbaarheid van een stuk stedelijk gebied waar reeds veel ontwikkelingen lopen en nieuwe zijn voorzien.

Er wordt dan net als destijds bij de Betuweroute een enorme nieuwe barrière in het gebied geïntroduceerd die hele stukken grondgebied optisch en functioneel afsluit. Slechts met veel geld en nieuwe infrastructurele kunstwerken kunnen die effecten enigszins worden weggenomen. Doordat de doortrekking ook in economische zin voor de regio weinig te bieden heeft, staat de gemeente negatief ten opzichte van deze ontwikkeling.

- ***Doortrekking Witte Kruis/ Gebiedsaanpak Babberich en omgeving***

Met de nieuwe afslag A12 bij Hengelder wordt naast aansluiting van de kern Zevenaar ook ingezet op een goede verbinding voor 7Poort, Fashion Outlet en de wijk Groot Holthuizen. Echter de hoofdroute door 7Poort is altijd bedacht met een doortrekking naar de rotonde bij Witte Kruis in Babberich waarmee Babberich en grootste deel van het Gelders Eiland een infrastructurele verbetering tegemoet kunnen zien, zowel door afname van reistijd als terugdringen van de negatieve gevolgen van de hoofdinfrastructuur op de woonomgeving van Babberich.

Doordat inmiddels ook wordt ingezet op het verder uitbreiden van bedrijventerrein en woonomgeving in oostelijke richting wordt het belang van de doorgetrokken Witte Kruis als verbinding die ook de barrièrewerking van de Betuweroute kan terugdringen groter. Ook wordt hiermee de kans gezien om vanuit 7Poort via 7Poort II een logische hoofdroute te bieden richting de bestaande afslag Beek/Transito op de A12. Hiermee ontstaat voor Zevenaar een robuuste parallelstructuur ten opzichte van de A12 waarin veel van de grote bebouwingsopgaven voor de komende tijd zijn gelegen. Bijkomend voordeel is dat er voor Babberich als het ware een rondweg ontstaat waardoor zwaar verkeer volledig van Dorpsstraat en Beekseweg geweerd kan worden.

- ***Noordelijke randweg***

Om een goed alternatief te hebben voor het vrachtverkeer dat vanaf de A15 via de Arnhemseweg door de kern Zevenaar gaat rijden is het wenselijk om een Noordelijke randweg aan te leggen. Deze weg heeft een aansluiting op de Arnhemseweg, parallel langs de A15 en de A12 en sluit aan op het bedrijventerrein Mercurion. Hierdoor hoeven vrachtwagens komend vanaf de A15 niet door de kern Zevenaar te rijden dat de bereikbaarheid en leefbaarheid in de kern Zevenaar ten goede komt. Het deel langs de A15 ligt echter op grondgebied van de gemeente Duiven. Wij gaan graag in overleg met onze buurgemeente over deze ontwikkeling. De Noordelijke randweg maakt dan onderdeel uit van een parallelstructuur langs de A12 waarbij op termijn via 7Poort aangesloten wordt op het bedrijventerrein Transito. Tevens kan het als (deel) ontsluiting dienen voor de nieuwe woningbouwlocatie Reisenakker

- ***Parkeerbeleid centrum***

De ontwikkelmogelijkheden van het centrumgebied, alsmede een aantrekkelijke bereikbaarheid vergen aanpassingen en visie op het parkeerbeleid voor de toekomst. Autogebruik mag zeker voor het centrum minder vanzelfsprekend worden. Goed gebruik van logisch gesitueerde centrale (en betaalde) voorzieningen (zoals de Massiusplein garage), deels bekostigd vanuit een parkeerfonds, zouden samen kunnen gaan met lagere parkeernormen bij nieuwe ontwikkelingen. Ook zou ook kritisch gekeken moeten worden naar het gemak waarmee een (extra) parkeervergunning kan worden verkregen.

- ***Stimuleren fiets en OV***

PM

Bouwsteen Leefomgeving

Energietransitie

Aan weerszijden van de A12 worden mogelijkheden gezien voor een energiecorridor. Het begeleiden van de A12 en een groot deel van de strook bedrijventerreinen met windturbines om te voldoen aan de energieopgave die gebaat is met een meer evenwichtige verdelen van energie uit zon en wind.
In het stedelijk gebied liggen ook kansen voor zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven. Maar ook zijn er kansen voor meervoudig ruimtegebruik zoals overkappingen van parkeerterreinen.

Klimaatadaptatie

Hittestress en wateroverlast na hevige neerslag speelt vooral op verharde plaatsen zoals bedrijventerreinen of parkeerplaatsen. Koele wind vanuit het landschap kan wel bijdragen aan de verkoeling van het stedelijk gebied. Het (deels) ontharden en vergroenen van verharde terreinen en grote daken verlaagt het risico van hittestress en zorg dat regenwater bij piekbuien beter kan infiltreren. Daarnaast is ontharding en vergroening ook positief voor de biodiversiteit, de gezondheid en het waterbeheer.

Natuur en landschap:

- Cluster waardevol stedelijk uitloopgebied van Breuly naar Oud Zevenaar.
- Noord Zuid verbindingen A12 richting Gelders Eiland
- Doortrekken Landeweer/ Hoofdraamwerk.
- Stadsparken in combinatie met hoogbouw: robuust stedelijk groen.
- Goede groenbuffer tussen wonen en werken bij stedelijke ontwikkelingen oostwaarts.

Ruimtelijke kwaliteit

Door nieuwe ontwikkelingen dreigt 'verdozing' van het landschap. Om dit tegen te gaan, zullen bedrijventerreinen landschappelijk goed moeten worden ingepast door bijvoorbeeld naden te vergroenen en de grootschaligheid te maskeren. Dit komt ten gunste van zowel duurzaamheid, klimaatadaptatie als ruimtelijke kwaliteit.

Ambities Stedelijke zone

- Behoud van de kernkwaliteiten is een hoofdambitie. Streven is groenblauwe gebieden en structuren binnen en buiten de stedelijke zone nog meer met elkaar te verbinden, zodat landschapswaarden overal in de stedelijke zone nabij zijn en kunnen bijdragen aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid.
- Als uitloopgebied voor de stedelijke zone van Zevenaar is de ring van groene gebieden langs de stadsranden van levensbelang, evenals het landgoed Sevenaer. Deze gebieden zijn veelal ingedeeld in de Rijnzone. De groene ring staat onder druk door verdere verstedelijking en doorsnijding van infrastructuur. Daarom wordt gestreefd naar een robuuste landschapsstructuur.
- Bij het (her)inrichten van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met klimaatadaptatie, zoals het afkoppelen van regenwater, opvang van piekberging en voorkomen van hittestress. In de bebouwde omgeving is aandacht voor natuurinclusief bouwen.

CONCEPT

8. Dorpen middengebied

Algemeen: Het meer kleinschalige landschap achter de dijken van de Oude Rijn met de dorpen Ooij, Oud Zevenaar en Babberich

Achter de dijken van de Oude Rijn en de Nederrijn ligt een langgerekt gebied dat wat hoger ligt dan het komgebied te noorden daarvan. Op Zevenaars grondgebied liggen hier de dorpen Oud Zevenaar en Babberich en de buurtschap Ooij, elk met een eigen specifieke identiteit en vervlechting met het omliggend landschap. Oud Zevenaar is een beschermd dorpsgezicht met een unieke ligging langs een crevasse-relict haaks op de Oude Rijndijk. Hier is de invloed die het water op het landschap had goed te zien, zoals op veel plekken in de Rijnzone. Panoven, Breuly en Zwanenwaay zijn enkele van de vele plekken die nauw verbonden zijn met het Rijnstrangengebied. Hoewel het gebied duidelijk een landelijk karakter heeft, is bebouwing hier nooit ver weg. Hierdoor is er een geleidelijke overgang tussen de stedelijke zone en het buitengebied. Bij Babberich ligt het historische landgoed Halsaf of Huize Babberich. Door het aantrekkelijke kleinschalige landschap en de nabijheid van voorzieningen is dit gebied een populair woongebied.

Daarnaast komen ook typische "buitengebied" functies voor, zoals weiden, boomgaarden, recreatiefuncties, kleinschalige agrarische en ambachtelijke bedrijven en landgoederen. Het is nog steeds karakteristiek, hoewel onder stedelijke druk.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit gebied?
In dit gebied spelen voornamelijk de bouwstenen wonen en leefomgeving een rol bij toekomstige ontwikkelingen.

Bouwsteen Wonen

De kernen in het middengebied profiteren enerzijds van de nabijheid van de hoofdkern Zevenaar en daarmee van de daar aanwezige voorzieningen. Deze ligging maakt dat bouwen in dit deelgebied erg interessant is. Gelet op de eigenheid van de kernen is er aan de andere kant nadrukkelijk de wens om ruimtelijk los van deze hoofdkern te liggen en de eigen identiteit te behouden. Mogelijke bouwlocaties kunnen daarmee wel groter zijn dan de eigen groei van de kern vraagt. Maar de inzet is erop gericht om hierbij ruimtelijk afstand tussen kernen en hiermee de eigenheid te bewaren en uitbreiding nadrukkelijk gepaard te laten gaan met ontwikkelingen in de omliggende buitenruimte die van meerwaarde zijn voor de kern. Daarmee wordt de aantrekkelijkheid als woongebied vergroot.

- ***Ooij***

Het buurtschap Ooij bestaat inmiddels voor het grootste deel uit een relatief jonge wijk. Hier omheen loopt met Grietakkers reeds een initiatief dat ruimte voor enige groei biedt. Verder uitbreiding zuidwaarts kan overwogen worden als het totale woningbouwprogramma te beperkt blijkt.

- ***Oud Zevenaar***

Binnen Oud Zevenaar lopen enkele kleine initiatieven zoals de transformatie van de kerk en de vrijwel aangrenzende agrarische erven Leemkuyl en Ooijsedijk. Verder is de locatie de Tichel nog steeds een open plek die enige ruimte biedt. Voor een grotere stap wordt uitbreiding en transformatie van het gebied ten oosten van de Dijkweg als kansrijk gezien met bebouwing in lage dichtheid gekoppeld aan landschapsversterking.

- ***Babberich***

Van alle kleinere kernen wordt voor Babberich de kans gezien om te komen tot het relatief hoogste percentage nieuwbouw. Met name bij de woningbouwcorporatie is veel oude voorraad die om aanpak vraagt. Ook zijn er binnen de kern veel in onbruik geraakte locaties. (Swaters, Hugen, Kiddiez). Daarnaast is een goede invulling van de locatie Zwanenwaay gewenst. Hier ligt de ambitie om de algehele leefomgeving naar een hoger plan te tillen en tegelijkertijd de verkeersproblematiek aan te pakken. Hier worden kansen gezien om te komen tot een totaalplan waarbij de milieutechnische effecten van de Witte Kruis en de Dorpsstraat worden beperkt. Samen met de doortrekking Witte Kruis wordt ingezet op een behoorlijke noordelijke uitbreidingslocatie. Dit komt voort uit de visie Witte Kruis waarbij de opgaven mobiliteit, wonen en landschapsversterking samen komen.

Bouwsteen Economie

Transformatie van boerenerven en agrarische bebouwingsclusters
De boerenerven in dit gebied waren de ankerpunten van waaruit het landschap gevormd is. Door de druk vanuit de stedelijke zone staat de landbouw hier onder druk. Hier is vooral nog plek voor kleinschalige agrarische bedrijven gericht op de stad met landbouw als nevenfunctie van recreatie of zorg. Veel boerenerven hebben al een woonfunctie gekregen. Bij transformaties van boerenerven is het belangrijk de historische kenmerken te behouden, de landschappelijke inpassing te verbeteren en erven weer hechter te verbinden met het landschap, zowel met landschapselementen als paden.

CONCEPT

Bouwsteen Mobiliteit

De bereikbaarheid van de kernen Ooij, Oud Zevenaar en Babberich is nauw verweven met de kern Zevenaar. Er zijn veel logische korte lijnen vanuit de kern richting het centrum voor zowel fiets als auto. Daarnaast zijn de kernen Ooij en Oud Zevenaar ook gelegen tegen de Ringbaanstructuur van Zevenaar. In de verbinding met de stad en de snelweg is voor dit deelgebied nadrukkelijk ook de bij het vorige deelgebied beschreven problematiek van de spoorwegovergangen en de barrièrewerking van de het spoor aan de orde.

Aanpak Witte Kruis
In Babberich is de nabijheid van de doorgaande weg Witte Kruis door de korte afstand tot woningen, het vele en relatief zware verkeer en de weginrichting van grote invloed op de naastgelegen woonomgeving. Er liggen kansen vanuit de wijkaanpak waarbij voor met name Babberich Zuid gedeeltelijke herontwikkeling mogelijk lijkt. Dit gekoppeld aan de inzet van reeds braakliggende locaties. Hiermee kunnen de negatieve gevolgen van de weg sterk worden beperkt, deels door op grote afstand tot de weg te bouwen, deels door de weg op iets grotere afstand van de woningen te leggen. Door dit te koppelen aan de doortrekking van de Witte Kruis richting 7Poort kan veel verkeer uit de kern blijven en ontstaat daarnaast de mogelijkheid om de Dorpsstraat en Beekseweg aantrekkelijker en veiliger in te richten.

Doortrekking snelfietsroute van station richting Babberich
De huidige snelfietsroute, gekoppeld aan het spoor loopt als west-oost verbinding door de Liemers, maar houdt vooralsnog op bij het station in Zevenaar. Er liggen kansen om dit verder oostwaarts door te zetten, in ieder geval tot Babberich.

OV
De inzet is erop gericht om de individuele kernen ook in de toekomst met de bus een alternatief te bieden voor de auto. Waar mogelijk met een lijndienst, anders met de buurtbus. Ook een Station Babberich is goed voorstelbaar gelet op de ontwikkelingen in dit deel van Zevenaar. Insteek blijft Station Oost, echter Station Babberich als alternatief willen we ook overwegen.

Dijken fietsvriendelijker
Er liggen kansen om dijken fietsvriendelijk in te richten zoals het aanpassen van de Oud Zevenaarsedijk vanaf de Oliemolen zodat het fietsverkeer prevaleert boven de auto.
Daarnaast wordt er ingezet op het verbeteren van de fietspaden.

Bouwsteen Leefomgeving

De reeds in de Structuurvisie Zevenaar genoemde koppeling van waardevolle groene gebieden van Gimbornhof tot Breuly als groene parelsnoer ligt grotendeels in dit deelgebied. Met betere verbinding en verdere uitbreiding kan de rol hiervan als aantrekkelijk uitloopgebied verder versterkt worden. Zeker bij de transformatie van Zuidspoor vormt dit de groene tegenhanger op korte afstand van de steeds verder verstedelijkte stad. Delen van deze groenstructuur kunnen daarbij het karakter van een stadspark krijgen, gericht op ontspanning, sport en spel.

Energietransitie
Grote windturbines passen niet in dit landschap, vanwege de kleinere schaal en de variatie in het landschap. De ambitie om in dit gebied in te zetten op een kleinere schaal en een grotere dichtheid van landschapselementen is goed te combineren met de aanleg van kleine zonneakkers. Door de aanplant van landschapselementen als bijvoorbeeld heggen rond zonne-akkers kan worden gewerkt aan duurzaam herstel van landschapswaarden. Op de oeverwallen kan de karakteristieke afwisseling van kleinschalige halfopen en besloten akkers, weiden en boomgaarden behouden blijven of versterkt worden door zonnevelden in bestaande of nieuwe kamers toe te voegen. Het toevoegen van nieuwe kamers biedt kans om de kleinschaligheid van het landschap te versterken. Het snelweglandschap kan ruimte bieden voor zonneparken en zonnepanelen als onderdeel van de inrichting en omgeving. Kansrijke locaties zijn overhoeken en geluidsschermen.

Ambities dorpen middengebied
- Behoud en versterking van het kleinschalige karakter van het landschap en de eigen identiteit van de kernen.
- De potentie van Babberich als kern benutten voor versterken leefbaarheid en bereikbaarheid door bovengemiddelde groei van het aantal woningen.
- Behoud van de karakteristieke open lintbebouwing van Ooij, versterkt met streekeigen erfbeplanting en perceelgrensbeplanting.
- De landgoederen Sevenaer, Halsaf, Camphuysen, alsmede de Panoven en het dorpsgezicht van Oud Zevenaar blijven herkenbaar als een cultuurhistorisch en waardevol ensemble.
- Dit deelgebied is als uitloopgebied van levensbelang voor de stedelijke zone van Zevenaar, maar staat tevens onder druk door verdere verstedelijking en doorsnijding van infrastructuur. Daarom wordt gestreefd naar een robuuste landschapsstructuur.
- De kenmerken van het landschap worden versterkt door het behouden en aanleggen van landschapselementen langs veldwegen, paden en weteringen, op en rond erven, langs akkerranden en perceelsgrenzen en langs dorpsranden en bedrijventerreinen. In het kwartier bij Babberich is de perceelstructuur haaks op de lintbebouwing aan de Beekseweg versterkt door de aanleg van groen.
- Verbeteren van de recreatieve toegankelijkheid van het landschap. Het aanleggen van ommetjes door het landschap grenzend aan de stedelijke zone en Babberich.

CONCEPT

9. De Rijnstrangen

Het natuurgebied langs de Oude Rijn

De Rijnstrangen is een gevarieerd gebied waar nog goed de waterstaatkundige geschiedenis te zien is. Hier is nog een oorspronkelijke opeenvolging van geulen, voormalige zandplaten, kaden en dijken zichtbaar met ruige, dicht opgaande beplanting. Het water dat zich tussen deze bosjes door slingert is slechts op enkele plaatsen even zichtbaar. Door de hoge (grond)waterstanden en rivierdynamiek is de directe omgeving van de strang nooit echt geschikt geweest voor de landbouw. Er is slechts sporadisch bebouwing op terpen. Rijnstrangen heeft een groot areaal natuurgebied. De kwaliteit hiervan loopt terug. Het areaal rietland, een specifieke kwaliteit van dit gebied, neemt af.

De Pannerdense Waard en de Groote Gelderse Waard hebben een open agrarisch karakter. Er komen verspreid enkele boerderijen voor, gelegen op pollen. Deze waarden zijn grotendeels ontgrond, waardoor de oorspronkelijke door de rivier veroorzaakte hoogteverschillen vrijwel nergens meer terug te vinden zijn. Ze zijn ingericht als functioneel agrarisch gebied. De Eendenpoelse Buitenpolder en Kleine Gelderse Waard zijn echter tamelijk kleinschalig met veel microreliëf. Er zijn veel poelen, wielen en beplantingen.

Basiskwaliteit landschap
Het verstilde rivierenlandschap van de Rijnstrangen heeft een hoge basiskwaliteit landschap, zowel cultureel als ecologisch. Uitzonderingen zijn de grootschalige polders Pannerdens en Groote Geldersche Waard.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit gebied?
In dit gebied speelt voornamelijk de bouwstenen leefomgeving (natuur en landschap met ondergeschikt recreatie) een rol.

Bouwsteen Wonen

Het Rijnstrangengebied is met zijn hoge natuurwaarden en de status binnen het riviersysteem niet geschikt voor extra woningbouw.

Bouwsteen Economie

Landbouw
Landbouw in dit gebied is mede gericht op het versterken van de natuur- en landschapswaarden. Transformatie naar agrarisch natuurbeheer en kringlooplandbouw zijn hier passend. Verdere schaalvergroting van landbouwbedrijven is ongewenst, evenals de vestiging van nieuwe bedrijven. Extensieve vormen van recreatie kunnen worden gecombineerd met het boerenbedrijf.

Bouwsteen Mobiliteit

Hoofdwegen
De Rijnstrangen hebben door de prominente aanwezigheid van het water slechts beperkte infrastructuur. De hoofdverbindingen zijn lang geleden bepaald vanuit Babberich via de Aerdtseweg richting Herwen en vanuit de Ooysedijk/Oliemolen via de Berghoofdseweg richting Pannerden.In hoofdzaak is het daarmee voor velen een te doorkruisen gebied.

Fiets en wandelpaden
De hoge waarden van het landschap en de natuur maken het gebied echter wel zeer interessant vanuit recreatieve zin voor fietsers en wandelaars. Juist door de natuurwaarden is het interne netwerk hiervoor beperkt. Toch is het de moeite om naar de toekomst toe te verkennen of er mogelijkheden zijn voor extra uitbreiding die zich verhoudt tot de natuurdoelstellingen om zo ook kortere routes mogelijk te maken.

CONCEPT

Bouwsteen Leefomgeving

Klimaatadaptatie, waterveiligheid en energietransitie
Dit gebied heeft een functie voor de opvang van hoogwaterpieken. Waterplassen in het gebied kunnen ook gebruikt worden voor het bufferen van water om dit te kunnen gebruiken in droge perioden. Uit het oppervlaktewater kan ook warmte worden gewonnen.

Natuur en biodiversiteit
De natuurwaarden zijn al hoog. De opgave is deze verder te ontwikkelen. Het gebied van de Rijnstrangen neemt een bijzondere positie in. Het heeft een Barro-reservering voor waterberging voor de grote rivieren. Daarnaast heeft de landbouw afgelopen jaren met de streek gewerkt aan een duurzaam watersysteem en de natuur. Dit zal zich doorontwikkelen voor de Natura 2000-opgave.

Energietransitie
Grote windturbines passen niet in dit landschap, vanwege de kleinere schaal en de variatie in het landschap. De ambitie voor de Rijnzone om in te zetten op een kleinere schaal en een grotere dichtheid van landschapselementen is goed te combineren met de aanleg van kleine zonneakkers. Door de aanplant van landschapselementen als bijvoorbeeld heggen rond zonne-akkers kan worden gewerkt aan duurzaam herstel van landschapswaarden. Op de oeverwallen kan de karakteristieke afwisseling van kleinschalige halfopen en besloten akkers, weiden en boomgaarden behouden blijven of versterkt worden door zonnevelden in bestaande of nieuwe kamers toe te voegen. Het toevoegen van nieuwe kamers biedt kans om de kleinschaligheid van het landschap te versterken. Het snelweglandschap kan ruimte bieden voor zonneparken en zonnepanelen als onderdeel van de inrichting en omgeving. Kansrijke locaties zijn overhoeken en geluidsschermen.

Ambities Rijnstrangen

- Belangrijk bij ontwikkeling is het herkenbaar en beleefbaar houden van de kenmerken van dit unieke rivierenland: oude en nieuwe dijken, oude en nieuwe geulen en meanders,
- oeverwallen en oude bewoningsplaatsen, oude zand- en kleigaten. Dijken, kaden en buitendijkse gebieden dienen toegankelijk te zijn voor extensieve recreatie.
- In Rijnstrangen staan de natuur, stilte en rust centraal. Natuurontwikkeling wordt bevorderd. Voor de Rijnstrangen betekent dit een spontane ontwikkeling van bos- en moerasgebied.
- Oude bewoningsplaatsen en reliëf blijven daarbij herkenbaar. Daarnaast is er plaats voor extensieve vormen van landbouw.
- Ten behoeve van recreatie wordt de toegankelijkheid verbeterd waarbij kwetsbare delen van de Rijnstrangen ontzien worden. In het Rijnstrangengebied worden natuur en landschap verweven en krijgt de natuur op plaatsen langs de rivier en langs de Oude Rijnstrangen de ruimte zich te ontwikkelen.
- Het gebied wordt gevrijwaard van enige stedelijke ontwikkelingen.

CONCEPT

10. Dorpen Gelders Eiland

Met de dorpen Pannerden, Herwen, Lobith, Tolkamer en Spijk

Dit gebied omvat een langgerekte strook binnendijks land tussen de oude en de nieuwe beddingen van de Rijn. Het vormt als het ware een bewoond eiland omringd door natuur- en waterland. Het Gelders Eiland heeft een unieke belevingswaarde en een rijke (cultuur)historie als strijdtoneel van oorlogen, strijd met het water, grensgebied met scheepvaart en douanefunctie, en productielandschap voor steenfabrieken. Op de stroomrug langs de Aerdtse dijk liggen de dorpen Aerdt, Herwen, Lobith en Tolkamer verspreid. Tolkamer is gebouwd op de plek waar Rijn en Waal ooit splitsten. Pannerden is ontstaan op een stroomrug aan de vroegere Waalzijde en Spijk ligt op een stroomrug of oeverwal oostelijk van de oude Rijnbedding. Tussen de dorpen en verspreid in het agrarisch gebied is bebouwing aanwezig. De oudere bebouwing staat overwegend op een terp of op de dijk. Kleiwinning heeft zijn sporen nagelaten in de vorm van steilranden, laagtes en grondhopen. Het grondgebruik is afwisselend met laagstam)boomgaarden, gras- en bouwlanden met elzenhagen. Het komachtige gebied van de Driedorpenpolder tussen Pannerden, Aerdt en Herwen is tamelijk open en grootschalig. Het is een functioneel ingericht landbouwgebied.
Het oostelijk deel is nog in ontwikkeling, hier vindt nog afgraving voor de zand- en kleiwinning plaats. Naast de zichtbare cultuurhistorie zoals huize Aerdt is dit ook het gebied van de voormalige linies. Deze worden deels weer zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Rond Tolkamer is sprake van watergebonden bedrijvigheid. De schaal past bij de rivier, maar wijkt af van de kleine schaal van het achterland. Daarom is een robuuste landschappelijke inpassing hier een opgave. In de dorpen zijn de groene en open ruimtes van groot belang omdat deze voor een sterke relatie zorgen tussen het dorp en het landschap. Bij ontwikkelingen is het belangrijk om deze onbebouwde ruimtes te koesteren en open te houden.

Basiskwaliteit landschap
De basiskwaliteit van dit gebied is hoog. Het is een uniek landschap met veel historische waarden. Landschap en dorpen zijn sterk verweven. De grootschalige landbouwenclaves Drie Dorpen Polder en de Ossenwaard vormen hierop een uitzondering. Met name in de Ossenwaard is sprake van leeggeruimde grote kavels waardoor het landschap verschraald is.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit gebied?
In dit gebied spelen voornamelijk de bouwstenen leefomgeving en wonen een rol. Hier wordt gewoond en gewerkt.

CONCEPT

Bouwsteen Wonen

- Voor de dorpen in deze zone is er de insteek om te bouwen voor de eigen behoefte met ruimte voor een beperkte plus voor nieuwvestigers..
- Stedelijk gebied Tolkamer en Lobith. Kun je hier niet nog meer mogelijk maken?

We maken binnen de landschappelijke karakteristieken van de Rijnstrangen, het eiland en de uiterwaarden zeer kleinschalig bijzondere woonvormen mogelijk. Denk hierbij aan het omvormen van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen naar terpwoningen.

Op het Gelders Eiland wordt gekeken naar mogelijkheden voor wonen ter plaatse van leegstaand maatschappelijk vastgoed zoals kerken, monumentale panden, scholen of fabrieken. In beperkte mate is er sprake van uitbreiding. Nabij de dorpen biedt ook het water een kans voor bijzondere (recreatieve) woonmilieus.

De bevolking van de dorpen op het Gelders Eiland vergrijst langzaam, dit betekent dat dit andere eisen stelt aan haar omgeving. Zo is er meer behoefte aan kleinere huizen, woningen op bijzondere plekken en zorg aan of nabij huis. Dit heeft mogelijke gevolgen voor het onderwijsaanbod.

Het verdwijnen van voorzieningen zoals winkels is steeds meer geaccepteerd. De toenemende (digitale) mobiliteit en deeleconomie bieden uitkomst. De ontwikkelingen op dit vlak, zoals elektrisch fietsen, online learning en 3D-printen, gaan snel. Op de langere termijn kunnen ze zelfs verandering brengen in de bevolkingsontwikkeling op het Gelders Eiland. Dit vergt echter wel een uitstekende fysieke en digitale infrastructuur.

De leefbaarheid wordt bepaald door de (fiets)bereikbaarheid van voorzieningen en de gemeenschapszin. Maar ook in de creativiteit van het zelfvoorzienend zijn. Iets dat past bij een eiland. Bouwen voor de eigen behoefte, op plekken en manieren met maatschappelijke meerwaarde, en ook voorzien in de eigen (duurzame) energiebehoefte horen daar bij.

Bouwsteen Economie

Recreatie:

- Grote initiatieven voor verblijfsrecreatie. Hangt ook samen met de vertrekkende boeren. Wat voor type verblijfsrecreatie willen we? Een hoogwaardige locatie. Carvium Novum: Landal? Zie nog op te stellen analyse verblijfsaccommodaties.
- De belangrijke toeristische plekken (zoals de kade in Tolkamer en de TOP's), het beschermd dorpsgezicht Tuindorp, de centrum-, accent- en entreegebieden van de dorpen, bebouwingslinten en de gebieden die nadrukkelijk zichtbaar zijn vanaf de dijken moeten mooi zijn.
- Het Gelders Eiland is een vitaal plattelands- en recreatiegebied. Ruig en avontuurlijk met haar woeste gronden en wassend water. Een plek waar je kan struinen, varen en fietsen. Een plek waar je natuur, water, stilte en duisternis kan ervaren. Een plek waar het daarom ook bijzonder wonen is en waar je als bezoeker welkom bent in de dorpen.
- Een fijnmazig en divers netwerk van routes vormt, samen met watersportgebied de Bijland en de natuurgebieden, de belangrijkste attractie voor bewoners, recreanten en toeristen.
    - Recreatie en toerisme wordt zo ontwikkeld dat recreanten niet langer om maar juist door de dorpen heen gaan. Bewegwijzering, duidelijke entrees vanuit het buitengebied en de routes gaan hiervoor zorgen. Voorzieningen krijgen hierdoor meer draagvlak. Andersom moeten dorpen ook een gezicht geven aan het buitengebied door bijvoorbeeld Toeristische Opstappunten (TOP's) goed te positioneren. Strategische parkeermogelijkheden in de dorpen moeten meer wandelaars en fietsers aantrekken die met de auto naar het Gelders Eiland komen.
    - Dorpen en buitengebied bieden ruimte voor nieuwe activiteiten op het vlak van recreatie en toerisme.
- Nieuwe ruimte voor bedrijven proberen we te plaatsen op de bestaande terreinen. Deze terreinen kunnen wat betreft ruimtegebruik intensiveren, zodat we uitbreiding voorkomen.
- Recreatie en toerisme is voor het Gelders Eiland van groeiend economisch belang. Het gebied heeft veel te bieden. Dit is breed erkend. De Bijland, de Rijnstrangen en de rivier met haar dijken vormen een prachtig decor, dat op (elektrische) fietsafstand ligt van omliggende Nederlandse en Duitse steden.
- De rijke (cultuur)historie van het gebied als strijdtoneel van oorlogen en met het water, als grensgebied met scheepvaart en douanefunctie en als productielandschap voor de steenfabrieken geven kleur en belevingswaarde. Het agrarische landschap zorgt in combinatie met de natuurgebieden voor een veelzijdig en rustig landschap. Om de moderne consument te bereiken moeten echter stappen worden gezet. Veel voorzieningen zijn gedateerd. De mooie gebieden zijn soms slecht toegankelijk en onvoldoende verbonden met de dorpen. Bovendien is er weinig horeca. Ook met een verbeterde verbinding met Duitsland is veel te winnen. Samenwerking over de grens kan leiden tot een betere verbinding met aantrekkelijke gebieden, zoals bij Elten, Montferland en Schenkenschanz, maar ook tot de komst van meer Duitse toeristen. De komende jaren willen we volop inzetten op vrijetijdseconomie, met focus op de beleving van water, natuur en cultuurhistorie. Met meer natuur en water versterken we de recreatieve aantrekkingskracht. Ook wordt het gebied toegankelijker door fiets-, wandel-, ruiter- en vaarroutes en door in het buitengebied passende activiteiten zoals vissen, bedrijfsbezoek en kleinschalige overnachtingsmogelijkheden in de natuur te creëren. De dorpen en hun omgeving worden plekken met bijzondere vrijetijdsvoorzieningen gericht op een langer verblijf van bezoekers en meer recreatiemogelijkheden voor bewoners.

Landbouw
De landbouw in dit deelgebied concerteert zich met name in de komachtige open polders. Hier liggen veelal grootschalige erven, soms op terpen. Dit zijn de primaire landbouwgebieden waar de landbouw zich kan blijven ontwikkelen. Op de smalle oeverwallen liggen her en der oude dijklinten met kleinere oude boerderijen. Onder invloed van schaalvergroting en veranderende markten neemt het aantal bedrijven af. Wel blijft de landbouw de belangrijkste beheerder van het cultuurlandschap en is nog volop in ontwikkeling. Het buitengebied is ook steeds meer een plek voor recreatie en toerisme. Hier liggen kansen voor verbreding en herbestemming van boerderijen. Een aantal erven zal een woonbestemming krijgen wat bijdraagt aan de leefbaarheid van het Gelders Eiland. Let bij transformatie van boerenerven op de verschillen in schaalgrote tussen oeverwallen en polders.

Bouwsteen Mobiliteit

De hier gelegen kernen kennen onderling de nodige historische verbindingen die veelal mooi zijn opgenomen in het landschap, deels over dijken en hoger gelegen delen. Daarnaast ligt aan de oostkant nog de provinciale weg N811 als puur functionele snelle verbinding tussen Babberich, Herwen en Lobith/Tolkamer.

Bereikbaarheid is voor leefbaarheid van groot belang, zowel per fiets, auto, openbaar vervoer als digitaal. Voorzieningen en werkgelegenheid die buiten deze kernen liggen moeten toch zo goed mogelijk bereikbaar zijn met logische en veilige verbindingen. Ook de hier belangrijke toerismesector heeft hier baat bij. Onderdeel hiervan op het vlak van de hoofdinfrastructuur is de beoogde aanpak en doortrekking van de weg Witte Kruis nabij Babberich als voornaamste verbinding van het Gelders Eiland met het snelwegennet. Dit is ook relevant om de vervoersbewegingen van de zware industrie vanuit het Gelders Eiland op goede wijze te kunnen opvangen.

OV
De inzet is erop gericht om de individuele kernen ook in de toekomst met de bus een alternatief te bieden voor de auto. Waar mogelijk met een lijndienst, anders met de buurtbus.

Fiets en wandelpaden
Tussen Spijk en Tolkamer is een goede vrij liggende fietsvoorziening gewenst, met name om een bijdrage te leveren aan de bereikbaarheid van de voorzieningen voor onderwijs en dagelijkse boodschappen in Lobith/Tolkamer vanuit Spijk. Tevens kan dit van meerwaarde zijn op het recreatieve netwerk van het Gelders Eiland.

CONCEPT

Bouwsteen Leefomgeving

Natuur en landschap

- Het landschap van het Gelders Eiland biedt kansen voor verdere landschapsversterking en natuurinclusieve landbouw zoals Gelderse Waard
- Inzet op de komst van een aansprekend Rijnobservatorium als publiekstrekker, gekoppeld aan een plek/bezoekerscentrum om het derde waterverhaal van Nederland op de kaart te zetten. Dit richt zich op de grote rivieren van Nederland waarbij de regio als verdeelstation van het water fungeert.

Recreatie en toerisme

Er spelen enkele grotere initiatieven voor verblijfsrecreatie, met name in dit deelgebied, deels als alternatief voor stoppende agrarische bedrijven.Vanuit het potentieel van het landschap vallen de initiatieven wel te begrijpen. Echter voor- en nadelen zijn vooralsnog onvoldoende bekend. Wat voor type verblijfsrecreatie willen we, in welke omvang en welke aanvullende eisen willen we hieraan stellen? Ook de afweging ten opzichte van bestaand aanbod moet nog gemaakt worden. Op dit moment is een nadere opdracht verstrekt om meer zicht te krijgen in de kansen voor aanvullende verblijfsaccommodaties.

Klimaatadaptatie en waterveiligheid

Bij het deltaplan waterveiligheid en klimaatadaptatie wordt rekening gehouden met landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten.

Energietransitie

Het landschap met de karakteristieke afwisseling van kleinschalige halfopen en besloten akkers, weiden en boomgaarden kan behouden blijven of versterkt worden door zonnevelden in bestaande of nieuwe kamers toe te voegen, met hierbij oog voor de landschappelijke kwaliteiten en diversiteit.

Daarnaast wordt momenteel al ingezet op duurzaamheidsmaatregelen op toeristische plaatsen. Bijvoorbeeld laadpalen voor elektrisch vervoer voor zowel de auto als de fiets.

Gelders Eiland heeft ambities op het vlak van energietransitie en zelfvoorziening. Dit wordt ingevuld met oog voor de landschappelijke kwaliteiten en diversiteit. De karakteristieke afwisseling van kleinschalige halfopen en besloten akkers, weiden en boomgaarden kan behouden blijven of versterkt worden door zonnevelden in bestaande of nieuwe kamers toe te voegen.

Ambities Dorpen Gelders Eiland

- De kracht van het Gelders Eiland zit in het behouden en versterken van de samenhang tussen de buitendijkse en binnendijkse gebieden: Rijnuiterwaarden, Rijnstrangen en de dorpen vormen één geheel.
- Belangrijk bij ontwikkeling is het herkenbaar en beleefbaar houden van de kenmerken van dit unieke rivierenland. Dijken, kaden en buitendijkse gebieden dienen toegankelijk te zijn voor extensieve recreatie.
- Behouden en versterken van de beslotenheid en kleinschalige oeverwallen met de dorpen en de dijklinten en het contrast met de binnendijkse open komgebieden.
- Behoud en versterking van kleinschalige landschapselementen op oeverwallen: streekeigen beplanting (boeren)erven, (hoogstam)boomgaarden.
- De concentratie van historische waterlinies Limes (UNESCO-waarde),. De Nieuwe Hollandse Waterlinie (UNESCO-waarde), IJssellinie, circumvallatielinie en Mauritslinie bieden kansen voor het zichtbaar maken van de geschiedenis en het vergroten van de toeristische potentie.
- Zichtbaarheid en recreatieve ontsluiting cultuurhistorie zoals de linies.
- Toekomstige afronding en inrichting zand- en kleiafgravingen.
- We gaan op het Gelders Eiland voor een hoogstaand recreatief toeristisch product en stellen daarom hoge eisen aan de verschijningsvorm

CONCEPT

11. Uiterwaarden langs de Rijn

Het buitendijkse gebied langs Boven-Rijn, Bijlandsch Kanaal en Pannerdensch Kanaal

Het gebied is onderdeel van de poort van de delta van Nederland. Het ligt op een bijzondere plek, waar de Rijn zich tussen de stuwwallen van het Montferland en het Rijk van Nijmegen heeft gewrongen en bij de riviersplitsing van Rijn en Waal. Dit deelgebied is grotendeels onderdeel van het natuurgebied de Gelderse Poort (Natura 2000).

De uiterwaarden langs de Rijn hebben een heel verschillend karakter, dat vooral vanaf de hoge dijken wordt ervaren. Van noord naar zuid zijn de volgende deelgebieden te onderscheiden:

- Langs het Pannerdensch Kanaal is het buitendijkse gebied erg smal en open. De omgeving van de Veerdam onderscheid zich door een mate van beslotenheid die herinnert aan de oeverwal van Pannerden en Doornenburg, die hier is doorgegraven.
- Aan de overkant zijn de Sterreschans en Fort Pannerden goed te ervaren.
- Langs de zuidzijde van de Lobberdensche Waard ligt een oeverwal, die doorloopt in de Geitenwaard. Hierop ligt enige bebouwing, waaronder een tweetal (grote) steenfabrieken. Het noordelijke deel van de Lobberdensche Waard is sterk vergraven en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van veel hoog opgaande beplanting, waaronder populieren- en wilgenbossen, afgewisseld met waterpartijen, moerassige delen en resterende kleinschalige landbouwgronden. Het gebied heeft een besloten karakter.
- De Geitenwaard en de Bijland hebben een open karakter. De Bijland is grotendeels ontzand. Het is nu een grote waterplas met achter de oude steenfabriek het recreatiegebied De Bijland en een jachthaven bij Tolkamer.
- Tolkamer ligt direct aan de rivier. Vanaf de Europakade heeft men een panorama over de brede rivier met op de achtergrond de stad Kleef tegen de flank van het Reichswald. Westelijk van het dorp liggen havens en het unieke tuindorp te midden van scheepswerven.
- Langs de Spijksedijk is de uiterwaard erg smal. De dorpen liggen aan de rivier. Vanaf deze dijk wordt de ruimte van de rivier volop ervaren.

Basiskwaliteit landschap
De ecologische en de culturele basiskwaliteit van het uiterwaardenlandschap worden hoog gewaardeerd. Uitzondering vormen de grote ontzandingen, waar door de ontgronding culturele lagen verdwenen zijn met weinig aanknopingspunten voor ecologische ontwikkeling.

Welke bouwstenen zijn leidend in dit gebied?
In dit gebied prevaleren de bouwstenen wonen, leefomgeving en economie.

Bouwsteen Wonen

PM

CONCEPT

Bouwsteen Economie

Steenfabrieken/ Brick Valley

Brick Valley is een gebiedsgerichte oplossing voor een toekomstbestendige energievoorziening van de 4 fabrikanten Caprice, Rodruza, Vandersanden en Wienerberger.

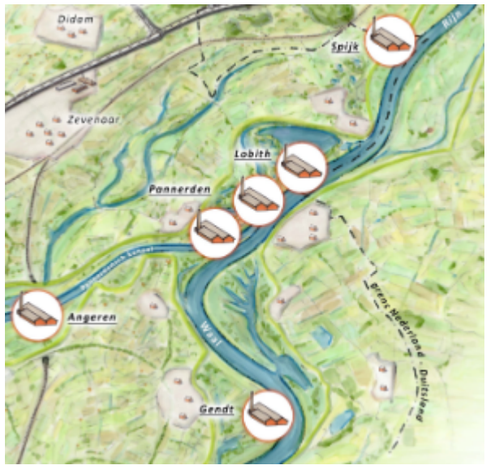

Brick Valley staat voor een intensieve samenwerking van industrie, kennisinstellingen, overheden en gebiedsgebruikers met een gezamenlijke gedeelde ambitie: emissie-loos de toekomst in. De baksteenfabrikanten met Gelderse productielocaties bundelen hun kracht voor onderzoek naar nieuwe duurzame elektriciteitsopwekking en mogelijkheden voor waterstofproductie. Verder wordt een haalbaarheidsstudie gestart voor het stoken met biogas en worden mogelijkheden verkend voor de opslag van Co2.

- Watergebonden activiteiten behouden en versterken.
- Herinrichting voormalige zand- en grindwinningsterreinen en fabrieksterreinen. Uitgangspunt is een zorgvuldige inpassing van recreatieve voorzieningen bij o.a. de Bijland, steenfabrieken en andere grootschalige, watergebonden bedrijvigheid: behoud en ontwikkeling van de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden en het versterken van de natuurwaarden en de landschappelijke samenhang met omliggende gebieden.

Bouwsteen Mobiliteit

PM

Bouwsteen Leefomgeving

Natuur en landschap:

- Eindplaatje: inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden van staatsbosbeheer.
- Agrarische sector (kleinschalig) en natuurinclusief bouwen.
- Recreatie: fietsnetwerk verbeteren bij de Lobberdensche Waard
- Bijlandse waard: Invaart moet diep genoeg zijn en blijven. Aandacht voor de bevaarbaarheid van de wateren.
- Scheepswerf: interessante locatie
- Mogelijk Rijnobservatorium: Carvium Novum of Tolkamer (scheepswerf)/de Bijland.

Klimaatadaptatie en waterveiligheid

Het buitendijkse gebied staat vanzelfsprekend onder invloed van de dynamiek van het water in de Rijn. Bij hoogwater lopen grote delen van het gebied onder water. Plassen in het gebied kunnen dienen als waterbuffer voor drogere periodes. Waterveiligheid heeft permanente aandacht in dit gebied. Investeringen in klimaatadaptatie en waterveiligheid worden zo uitgevoerd dat gelijktijdig de ruimtelijke-, landschappelijke en natuurkwaliteit toenemen. Uit het oppervlaktewater kan ook warmte worden gewonnen.

Energietransitie

Grote windturbines passen niet goed in het landschap van de uiterwaarden. Op oeverwallen liggen kansen voor de aanleg van zonneparken. De karakteristieke afwisseling van kleinschalige halfopen en besloten akkers, weiden en boomgaarden kan behouden blijven of versterkt worden door zonnevelden in bestaande of nieuwe kamers toe te voegen. Het toevoegen van nieuwe kamers biedt kans om de kleinschaligheid van het landschap te versterken. Bijland is een potentiële waterbron.

Ambities Uiterwaarden langs de Rijn

- Behouden en versterken van de samenhang tussen het buitendijkse en binnendijkse gebieden: Rijnuiterwaarden, Rijnstrangen en Dorpslint vormen één geheel.
- Belangrijk bij ontwikkeling is het herkenbaar en beleefbaar houden van de kenmerken van dit unieke rivierenland; oude en nieuwe dijken, geulen en meanders, oeverwallen en oude bewoningsplaatsen, oude zand- en kleigaten. Dijken, kaden en buitendijkse gebieden dienen toegankelijk te zijn voor extensieve recreatie.
- De buitendijkse gebieden langs de Rijn behouden elk hun eigen karakter.
- De uiterwaarden zijn een belangrijk natuurgebied. Behoud en versterking van de natuurkwaliteit is een hoofdambitie.
- In het natuurgebied is ook ruimte is voor recreatie en bedrijvigheid. Er is aandacht voor de balans tussen natuur, recreatie, bedrijvigheid (steenfabrieken) en landbouw.
- Het beleefbaar en toegankelijk maken van cultuurhistorie, oude verdedigingslinies, douanefaciliteiten en de bijzondere ligging bij de riviersplitsing met fraaie uitzichten.

CONCEPT

12. Hoe geven we als gemeente zelf uitvoering aan de omgevingsvisie

12.1 Algemeen

In deze Omgevingsvisie hebben we op papier de opgaven voor Zevenaar uitgezet. We willen natuurlijk dat de visie straks ook in de praktijk wordt uitgevoerd. Alleen dan worden onze ambities ook echt werkelijkheid. In dit hoofdstuk geven we aan op welke manier de visie wordt gerealiseerd. Hieronder gaan we de geformuleerde opgaven, zoals die in hoofdstuk 2 zijn benoemd, nader invullen.

Zevenaar .....

1. **is een fijne woongemeente in een dynamische omgeving met een goed woningaanbod (voor jong en oud)**
2. **is een gezonde, veilige en schone leefomgeving**
3. **heeft mooie landschappen en natuur en beleefbare cultuurhistorie, waar het fijn recreëren is**
4. **kent een onderwijsaanbod en werkgelegenheid passend bij de beroepsbevolking**
5. **staat voor saamhorigheid in de kernen, ruimte voor ontmoeting en initiatieven**
6. **zet in op een goede bereikbaarheid als noodzakelijke basisvoorwaarde voor de leefbaarheid en vitaliteit**
7. **is een klimaat neutrale gemeente**
8. **heeft een voorzieningenniveau passend bij de regiofunctie**

Elke opgave kan met een mooie infographic worden gevisualiseerd. PM

1. Fijne woongemeente

Bij ontwikkelingen voor woningbouw wordt gestreefd naar integrale plannen waarin de ambities vanuit de bouwstenen samenkomen. De gewenste kwaliteit en kwantiteit van groen geldt hierbij als een van de uitgangspunten.

Bij de kleinere plannen willen we naast aandacht voor de bouwkwaliteit een goed totaal plan voor de buitenruimte als vereiste stellen. Hierin kan ook gevelbeplanting en dakgroen worden meegenomen.
Voor de grotere plannen voor herontwikkeling en uitbreiding willen we inzetten op het onlosmakelijk meenemen van een robuuste kwalitatieve buitenruimte van

- huidige kern (50% woonkavels, 30%infra, 20% groen)
- aanvulling met wensen t.a.v. meer groen, ruimte voor waterberging, duurzaamheidsmaatregelen hebben effect op de verdeling naar de toekomst toe en vergen keuzes

PM

2. Gezonde, veilige en schone leefomgeving

3. Mooie landschappen, natuur, beleefbare cultuurhistorie, fijn recreëren

4. Onderwijsaanbod en werkgelegenheid passend bij de beroepsbevolking

5. Saamhorigheid in de kernen, ruimte voor ontmoeting en initiatieven

6. Goede bereikbaarheid voor de leefbaarheid en vitaliteit

7. Klimaat neutrale gemeente

8. Voorzieningenniveau passend bij de regiofunctie

12.2 Samenhang met lopende trajecten

Niet alle ambities en acties zijn nieuw. Ambities zoals verwoord in de Omgevingsvisie zijn reeds onderdeel van bestaand (sectoraal) beleid en vormen vertrekpunt voor nieuw beleid. Veel van de genoemde ambities worden ook al opgepakt en uitgevoerd vanuit lopende trajecten. Maar in deze paragraaf willen de we ambities verder concretiseren, de samenhang aanbrengen en duidelijkheid scheppen.

12.3 Beoordeling initiatieven

schema/matrix van alle ambities en thema's. (te overwegen)
evt sturingsprincipes/ kernprincipes
spanningsveld ruimte kernen

Verdere doorvertaling naar beleid
PM

12.4 Sleutelprojecten

PM

12.5 Rolopvatting

PM

12.6 Relatie met andere instrumenten Omgevingswet

12.7 Financiën

CONCEPT